

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA APLIKOVANÉ EKONOMIE

**Analýza hospodaření Knihovny města Olomouce,
příspěvkové organizace**

Diplomová práce

Autor: Bc. Olga Schreierová

Vedoucí práce: doc. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Analýza hospodaření Knihovny města Olomouce, příspěvkové organizace* vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne: .....

Podpis: .....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat doc. Ing. Richardu Pospíšilovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, cenné rady a odborný dohled. Děkuji také paní ředitelce RNDr. Lence Pruckové za její vstřícnost a poskytnutí materiálů, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. Děkuji své rodině za trpělivost a podporu při psaní diplomové práce i po dobu celého studia.

Anotace

Diplomová práce se zabývá hospodařením Knihovny města Olomouce příspěvkové organizace v letech 2015–2019. Teoretická část se věnuje definování a členění neziskového sektoru, popisuje postavení příspěvkových organizací v ekonomice, vysvětluje důvody vzniku a jejich specifika. Další část čtenáře seznamuje s Knihovnou města Olomouce a jejími aktivitami. Praktická část zahrnuje analýzu nákladů a výnosů a následně i finanční analýzu vhodnou pro municipální oblast. Poslední část poskytuje zhodnocení hospodaření dle výsledků provedených analýz, na jejichž základě jsou představeny návrhy a doporučení pro stabilnější fungování organizace.

Klíčová slova:

Veřejný sektor, nezisková organizace, příspěvková organizace, Knihovna města Olomouce, finanční analýza, hospodaření

Annotation

The diploma thesis deals with the analysis of the economy of a contributory organization, The Library of City Olomouc. The definition and the division of a non-profit sector, the description of the position of contributory organizations in economics, the explanation of reasons of their origin and specifics are described in the theoretical part. The Library of City Olomouc and its activities are introduced in the next part. A cost-benefit analysis and a financial analysis for the years 2015–2019 suitable for the municipal area are included in the practical part. The last part deals with the evaluation of the management of the organization according to the results of the analyzes. Proposals and recommendations for improving the management strategy of the organization are presented based on the evaluation.

Key words

Public sector, non-profit organization, The library of City Olomouc, financial analysis, economy

Obsah

Úvod.....	6
1. Národní hospodářství.....	8
1.1 Členění národního hospodářství z hlediska principu financování	8
1.2 Pestoffův „trojúhelník blahobytu“	10
1.3 Veřejný sektor	13
1.4 Neziskové organizace.....	15
1.4.1 Neziskové organizace v ČR.....	16
1.4.2 Příspěvkové organizace	18
1.4.3 Evidence příspěvkových organizací v ČR.....	21
1.5 Příspěvkové organizace územně samosprávných celků.....	24
1.5.1 Hlavní a doplňková činnost	24
1.5.2 Majetek a majetková práva příspěvkových organizací.....	25
1.5.3 Hospodaření příspěvkových organizací.....	26
1.5.4 Účetnictví příspěvkových organizací.....	28
1.5.5 Daně příspěvkových organizací.....	30
2. Finanční analýza pro municipální firmy.....	32
2.1 Ukazatel autarkie.....	32
2.2 Ukazatel rentability	33
2.3 Ukazatele aktivity.....	34
2.4 Ukazatele likvidity	34
2.5 Ukazatele financování.....	35
3. Knihovna města Olomouce.....	36
3.1 Základní informace	36
3.2 Organizační struktura	37
3.3 Historie.....	38
3.4 Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti	39
3.5 Vymezení doplňkové činnosti.....	40
3.6 Aktivity KMOL.....	41
3.6.1 Výpůjční činnost	43
3.6.2 Regionální funkce knihoven	45
3.6.3 Doplnění a zpracovávání knihovního fondu.....	46
3.7 Útvar automatizace.....	48
3.8 Zdroje financování organizace	48

4.	Analýza nákladů a výnosů	52
4.1	Náklady vybrané organizace	53
4.1.1	Náklady z hlavní činnosti	53
4.1.2	Náklady z doplňkové činnosti.....	57
4.2	Výnosy vybrané organizace	58
4.2.1	Výnosy z hlavní činnosti.....	58
4.2.2	Výnosy z doplňkové činnosti.....	61
5.	Modifikovaná finanční analýza	63
5.1	Ukazatele autarkie	63
5.2	Ukazatele rentability	64
5.2.1	Rentabilita nákladů doplňkové činnosti.....	64
5.2.2	Ukazatel pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti ...	65
5.3	Ukazatele likvidity	65
5.3.1	Okamžitá likvidita.....	65
5.3.2	Pohotová likvidita	66
5.3.3	Čistý pracovní kapitál	67
5.4	Ukazatele aktivity.....	68
5.5	Ukazatele financování	69
5.5.1	Míra finanční nezávislosti (stability)	69
5.5.2	Míra věřitelského rizika	70
6.	Zhodnocení hospodaření vybrané organizace.....	73
7.	Návrhy na zlepšení.....	76
7.1	Komunitní knihovny	76
7.2	Doplňková činnost	79
7.3	Zaměření na děti a mládež	79
	Závěr	81
	Summary	83
	Seznam pramenů a literatury	85
	Seznam zkratk	88
	Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	89
	Seznam příloh	92

Úvod

V tržní ekonomice existují subjekty, které prostřednictvím své podnikatelské činnosti vytváří zisk, který patří, spolu se zvyšováním hodnoty podniku, mezi hlavní cíle. Dále zde působí subjekty, ve kterých zisk není hlavní prioritou, nejsou založeny za účelem podnikání, ale pro vykonávání veřejně prospěšné činnosti. Běžnými neziskovými organizacemi, které toto kritérium splňují, jsou příspěvkové organizace, se kterými se setkáváme prakticky denně a možná si to ani neuvědomujeme.

Proč a jak vznikají příspěvkové organizace? Kdo je řídí? Kde berou finance? Jak vedou účetnictví? Mají potenciál? Netopí se v nich naše peníze? Všechny tyto otázky a zájem o nakouknutí „pod pokličku“ neziskového sektoru mě vedly k napsání této diplomové práce.

Cílem práce je zhodnocení hospodaření Knihovny města Olomouce, příspěvkové organizace v letech 2015–2019. Pomocí modifikované finanční analýzy zjistím ukazatele autarkie, rentability, likvidity, aktivity a financování. Na základě těchto údajů dokážu posoudit a porovnat stav organizace. Následně se pokusím navrhnout řešení, která by mohla směřovat ke zlepšení hospodaření organizace.

První část vymezuje teoretické znalosti pro lepší pochopení analytické části. Podíváme se na členění celého národního hospodářství, veřejného sektoru a neziskových organizací. Dále se už budu konkrétně věnovat příspěvkovým organizacím, jejich zřizování, struktuře, právní úpravě, hospodaření, financování, účetnictví a daňové úpravě. Předkládám konkrétní počty příspěvkových organizací v České republice.

Další část představuje Knihovnu města Olomouce jako jednu z příspěvkových organizací, jejíž zřizovatelem je město Olomouc. Seznámíme se s organizační strukturou, jejími funkcemi, vývojem, s hlavní a doplňkovou činností organizace a zdroji financování.

V této diplomové práci realizuji finanční analýzu pomocí poměrových ukazatelů popsanych výše za jednotlivé roky 2015–2019. Na základě výsledků komentuji vývoj hospodaření, stabilitu a prosperitu Knihovny města Olomouce.

V závěru práce navrhuji pár opatření, která by mohla vést k lepší hospodářské stabilitě podniku.

V diplomové práci je použito několik metod. V teoretické části jsem čerpala z odborné literatury a použila metodu deskripce, která definuje postavení neziskového sektoru v České republice. V praktické části je užitá metoda analýzy, kdy analyzuji náklady a výnosy, z nichž jsem zpracovala modifikovanou finanční analýzu vybraných ukazatelů. Dále je zde použita syntéza, kde se z jednotlivých částí dopracovávám k celkovému zhodnocení finanční situace. Následně jsou za pomoci metody komparace porovnávány výsledky za jednotlivá období. V poslední kapitole jsou použity metody indukce a dedukce, díky kterým předkládám návrhy a doporučení pro zlepšení hospodaření příspěvkové organizace.

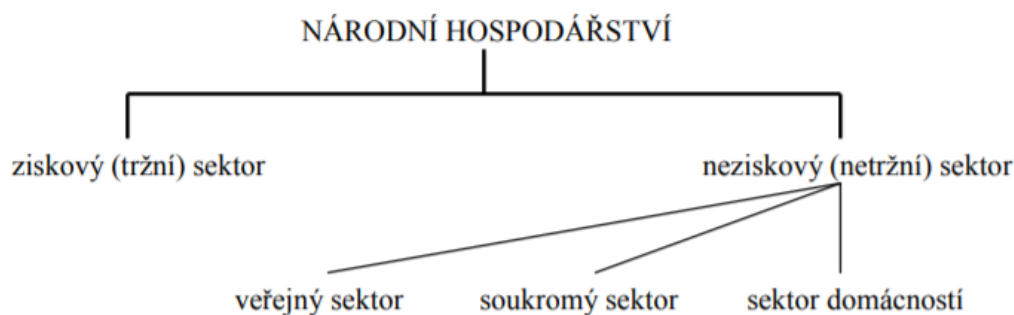
1. Národní hospodářství

Pro pochopení principů, na kterých neziskové organizace fungují včetně jejich existence, je nesporně důležité znát vymezení prostoru, který je jim určen v rámci národního hospodářství. Tedy vymezení mantinelů, v nichž mohou vyvíjet svoji činnost, a přitom plnit svá poslání ve vztahu k občanské společnosti, kterou pomáhají stabilizovat, kultivovat a ve které podporují demografické principy jejího fungování. V odborné literatuře je uváděna celá řada kritérií, podle kterých je možné národní hospodářství členit.¹ S ohledem na obsah diplomové práce se podrobněji zaměříme na členění podle principu financování a čtyřsektorové členění podle Pestoffa.

1.1 Členění národního hospodářství z hlediska principu financování

Pokud národní hospodářství podrobíme dělení podle principu financování, získáme dvě oblasti – ziskový sektor a právě sektor neziskový, který lze ještě dále rozčlenit na sektor veřejný, soukromý a sektor domácností.

Obrázek 1: Členění národního hospodářství podle principu financování

Zdroj: STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998.

Ziskový (tržní) sektor je ta část národního hospodářství, která je financována z prostředků získaných subjekty ziskového sektoru z prodeje statků, které buď produkují, nebo distribuují, a to za tržní cenu, jež se na trhu vytváří na základě vztahu nabídky a poptávky. Cílovou funkcí ziskového sektoru, a tudíž i organizací, které v jeho rámci

¹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 13.

fungují (podnikají), je zisk.² Chování subjektů ziskového sektoru je předmětem zkoumání mikroekonomie a makroekonomie.

Neziskový (netržní) sektor sdružuje subjekty, jejichž cílem není zisk, ale produkce užítku. Subjekty, jež patří do tohoto sektoru, získávají prostředky na svůj provoz a rozvoj zcela či na významnou část z veřejných rozpočtů (státních, územních, municipálních) anebo prostřednictvím jiných přerozdělovacích procesů od konkrétních fyzických či právnických osob (nadační fondy, sponzorské příspěvky apod.). Subjekty neziskového sektoru poskytují statky bezplatně, případně za modifikovanou cenu, tzv. uživatelský poplatek, jež představuje určitý podíl spotřebitele na nákladech. Chování subjektů neziskového sektoru je předmětem zkoumání veřejné ekonomie.³

Neziskový veřejný sektor (dále jen veřejný sektor) je ta část neziskového sektoru, která je financována z veřejných financí, je řízena a spravována veřejnou správou, rozhoduje se v ní veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole.⁴

Neziskový soukromý sektor (též třetí sektor⁵) je ta část národního hospodářství, jejíž cílovou funkcí není zisk, ale přímý užitek. Je financována ze soukromých financí (ale i příspěvek z veřejných financí se nevylučuje), tedy financí soukromých fyzických a právnických osob, které se rozhodly vložit své soukromé finance do konkrétní předem vymezené produkce, aniž by očekávaly, že jim tento vklad přinese finančně vyjádřený zisk.⁶

Sektor domácností je možné charakterizovat jednotlivci (rodinami), ale z pohledu zabezpečení smíšených kolektivních statků také různými neformálními iniciativami a skupením (neformální kluby, dobrovolné neformální svazky aj.). Z pohledu rozdělení

---

² REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 14.

³ TETŘEVOVÁ, Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-79-5. Str. 26.

⁴ STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998. Ekonomie. ISBN 80-7226-112-6. Viz REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 14.

⁵ Označení třetí sektor se v teorii i praxi běžně používá pro vyjádření neziskového soukromého sektoru. Za první sektor je přitom považován sektor ziskový, za druhý pak sektor neziskový veřejný, označení první a druhý sektor se však nevžilo.

⁶ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 14.

ekonomiky na sektory jde o neformální (nemají institucionalizovanou podobu), neziskové a soukromé poskytovatele služeb (typicky rodina, která se doma stará o nemocného). Motivem existence těchto individuálních poskytovatelů je především snaha o odstranění nedokonalostí trhu, selhávání státu v poskytování nedostatkových služeb, a to co do rozsahu nebo kvality.⁷

1.2 Pestoffův „trojúhelník blahobytu“

Rozčlenění národního hospodářství na sektory ukazuje také model švédského ekonoma Victora A. Pestoffa (poprvé publikováno v roce 1987). Národní hospodářství znázorňuje jako rovnostranný trojúhelník vycházející z interakcí a vazeb mezi ziskovým a neziskovým sektorem. Za pomoci grafického znázornění vymezuje institucionální jednotky s různou organizačně-právní povahou. Pestoff se tak snažil rozdělit ekonomiku na sektory na základě uplatnění ekonomické racionality fungování institucí v ní působících.⁸

Obrázek 2: Členění národního hospodářství podle Pestoffa

Zdroj: REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5.

⁷ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9. Str. 40-41.

⁸ Tamtéž, str. 39.

Základem modelu je plocha trojúhelníku znázorňující národní hospodářství, která se ve čtyřech krocích rozděluje na jednotlivé sektory. Jde o uplatnění tří racionálních kritérií, která nejnějněji charakterizují jednotlivé organizace působící uvnitř jednotlivých sektorů. Kritérii jsou:⁹

- institucionalizovanost (organizačně-právní norma),
- ziskovost (existence motivu zisku pro fungování instituce),
- legislativní normy limitující vznik organizací.

S využitím Pestoffova uspořádání národního hospodářství je možné charakterizovat organizace (instituce, seskupení), které působí v jednotlivých sektorech národního hospodářství (viz tabulka).

Tabulka 1: Charakteristika organizací, které se vyskytují v sektorech definovaných Pestoffem

Sektor	Charakteristika institucí	Příklad
ziskový, soukromý, tržní (první sektor)	ziskové, formální, soukromé (privátní)	akciová společnost, společnost s ručením omezeným
neziskový, veřejný (druhý sektor)	neziskové, formální veřejné	obec, kraj, příspěvková organizace
neziskový soukromý (nevládní, třetí sektor)	neziskové formální, soukromé (privátní)	občanské sdružení, nadace, církve
neziskový, domácností	neziskové, neformální, soukromé (privátní)	domácnosti

Zdroj: REKTOŘÍK, J. a KOL. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení 1. vyd. Praha: Linde, 2010.

Někdy ale nelze jednoznačně určit, kam kterou organizaci zařadit, neboť hranice jednotlivých oblastí nejsou až tak zřetelné. Občas se totiž stává, že se tyto sektory ovlivňují, či dokonce prolínají. V těchto případech se organizace z pohledu čistoty členění hraniční či smíšené.¹⁰

⁹ Tamtéž, str. 39.

¹⁰ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 17.

„Jako příklad smíšené organizace je možné uvést soukromou střední školu, která svým posláním zasahuje do veřejného sektoru, má privátní charakter a je z určité části financována z veřejných financí.“

„Zvláštním příkladem hraniční organizace je státní podnik, který byl zřízen za účelem podnikání některou z institucí veřejného sektoru a obhospodařuje státní majetek.“¹¹

Jako smíšenou organizaci můžeme označit i určité neformální spolky a seskupení (nevznikly na základě platné legislativy), které se nacházejí v sektoru domácností a soukromé sféry. Většinou mají tyto organizace charitativní charakter nebo se orientují na využití volného času dětí. Aby ale byla charakteristika úplná, je třeba zmínit i spolky hájící zájmy určité komunity, přičemž mohou takovéto skupiny snadno sklouznout k násilí.¹²

Uvedený způsob členění národního hospodářství má bezpochyby statický charakter. Je tedy možné, že některé typy organizací a vztahů ustoupí v budoucnu do pozadí a jiné budou dočasně převládat. Pro tyto potenciální (a vlastně reálně probíhající) posuny používá Pestoff označení „welfare mix shift“. Vymezení postavení a vztahů jednotlivých ekonomických subjektů, tedy i neziskových organizací, mění svoji podobu v závislosti na historických podmínkách, ekonomické a obecně společenské situaci. Změny jednoho převládajícího systému zabezpečování statků a služeb v systému odlišný značí kontinuální a dlouhodobý proces.¹³

Veřejný a soukromý sektor je charakteristickou symbiózou, vzájemně prospěšným soužitím v tzv. smíšené ekonomice. Oba sektory, jak veřejný (neziskový), tak i soukromý (ziskový) se vzájemně podmiňují a doplňují. Selhává-li jeden z nich v zajištění potřeb, nastupuje druhý. Selhání soukromého sektoru vede k rozvoji veřejného sektoru.¹⁴

---

¹¹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 17.

¹² Tamtéž, str. 17.

¹³ Tamtéž, str. 19.

¹⁴ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 23.

1.3 Veřejný sektor

Každá moderní ekonomika je složitým systémem vztahů a procesů mezi jednotlivými tržními subjekty, jako jsou firmy, jednotlivci (domácnosti) a stát se svými institucemi a nástroji. Vliv státu na ekonomiku je starý jako stát sám. Od doby, kdy se utvářely první státní útvary se zároveň koncipovaly jednoduché nástroje hospodářské politiky (clo, poplatky, daně apod.). Názory na rozsah těchto aktivit státu se různí. Od centrálně plánovaných ekonomik přes široce uplatňovaný vliv státu až po zastánce minimální role státu v ekonomice.¹⁵

Veřejný sektor zaujímá významnou část národního hospodářství, která zabezpečuje veřejné statky pro obyvatelstvo na neziskovém principu, a je proto financována z finančních prostředků soustředěných v rozpočtové soustavě, zejména v soustavě veřejných rozpočtů. Posláním veřejného sektoru je i napravovat a odstraňovat další důsledky tržního selhání, např. negativní externality¹⁶.

Veřejný sektor je řízen veřejnou správou (a to státní správou a územní samosprávou), přičemž veřejná správa je zároveň z ekonomického hlediska resortem veřejného sektoru, podléhá veřejné kontrole ze strany příslušných kontrolních orgánů (např. povinný účetní audit) a občanské kontrole ze strany občanů.¹⁷

Hospodářská politika stanoví funkce veřejného sektoru, úkoly a priority (např. požadovanou úroveň základního vzdělání, úroveň – standard požadované základní zdravotní péče apod.) a nástroje k dosažení cílů, např. výkonové normy, standardy (účetní osnovy aj.), ale i finanční nástroje – finanční limity, finanční ukazatele, objem dotací atd.¹⁸

Často se hovoří o veřejné politice. Politika je však vždy veřejná, protože o její koncepci se rozhoduje nepřímou veřejnou volbou. Je to proto, že cíle i nástroje politiky jsou předmětem veřejného rozhodování v zákonodárném sboru, u komunální politiky v zastupitelstvu obce. Vymezuje funkce veřejného sektoru.¹⁹

---

¹⁵ POSPÍŠIL, Richard. *Veřejná ekonomika*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2012. *Ekonomie a ekonomika*. ISBN 978-80-7455-002-7. Str. 6.

¹⁶ Příkladem negativní externality je znečišťování životního prostředí a negativní dopad na zdraví obyvatel. Vyšší nemocnost si vyžaduje vyšší náklady na léčbu. Například na původce negativní externality (např. továrnu znečišťující řeku stát uvalí zvláštní daň, např. ekologickou daň). V ČR využívá sankční pokuty (poplatky). Poskytuje dotace na financování ozdravných pobytů rizikovým skupinám obyvatel z míst se silným znečištěním životního prostředí. Poskytuje dotace na výzkum šetrných technologií, na odstraňování příčin znečištění apod.

¹⁷ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 24.

¹⁸ Tamtéž, str. 24-25.

¹⁹ Tamtéž, str. 24-25.

Stiglitz (1988) rozděluje veškeré veřejné aktivity do 4 kategorií:²⁰

- základní úlohou je vytváření právního systému, ve kterém probíhají veškeré ekonomické transakce,
- produkce zboží a služeb veřejného charakteru (obrana, bezpečnost aj.),
- nákup zboží a služeb (od raket až po čištění ulic) pro potřeby veřejné služby,
- redistribuce příjmů (tj. poskytování prostředků specifickým skupinám lidí s cílem umožnit jim spotřebovat více, než by mohli za normálních podmínek).

Funkce veřejného sektoru

Veřejnému sektoru se v odborné literatuře přisuzují tyto základní funkce: ekonomická, sociální a politická.

Peková, Pilný, Jetmar vysvětlují jednotlivé funkce následovně:

Ekonomickou funkcí veřejného sektoru se rozumí zabezpečování veřejných statků, případně odstraňování následků zejména negativních externalit z důvodu selhání trhu. Ve veřejném sektoru se vytvářejí pracovní příležitosti, což má vliv na celkovou míru zaměstnanosti.

Sociální funkcí veřejného sektoru se rozumí prospěšnost výsledků veřejného sektoru – služeb, zejména pro sociálně slabší vrstvy obyvatel, např. v oblasti sociální péče, a prospěšnost činností neziskových organizací ve veřejném sektoru, které služby zajišťují pro sociálně potřebné občany. Veřejný sektor ovlivňuje sociální vazby a sociální postavení občanů.

Politickou funkcí veřejného sektoru se často rozumí využití veřejného sektoru v politickém klání, v procesu veřejné volby. Činnost veřejného sektoru ovlivňuje hospodářská politika. Činnost jednotlivých resortů veřejného sektoru ovlivňují jednotlivé dílečky politiky (např. bezpečnostní politika státu, školská politika, zdravotní politika, sociální politika, kulturní politika, dopravní politika, bytová politika apod.)²¹

Některé publikace vymezují ještě **etickou funkci**, která klade za cíl přispět svým neziskovým charakterem a svým výkonově chápaným pojetím solidárnosti k podpoře

---

²⁰ HALÁSEK, Dušan. *Veřejná ekonomika*. Vyd. 2., přepracované. Opava: Optys, 2007. ISBN 978-80-85819-60-1. Str. 22.

²¹ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 25.

pozitivních charakteristik hodnotově orientačního a sociálně participačního potenciálu každého člena společnosti.²²

Úkolem veřejného sektoru je i vytvořit podmínky pro fungování soukromého sektoru, například fungující dopravní infrastrukturou, zákonodárstvím, zajištěním bezpečnosti majetku, přispět k ekonomickému růstu. Například stát či územní samospráva ob- jednávat některé vstupy do veřejného sektoru u soukromého sektoru (např. zařízení ve- řejných nemocnic, veřejných škol apod.), vytváří vládní poptávku, a tím pomáhá vytvořit podmínky pro růst zaměstnanosti v soukromém sektoru. Rozvoj veřejného sektoru umož- ňuje vytvořit pracovní příležitosti ve veřejném sektoru, nicméně vytvoření každého pra- covního místa ve veřejném sektoru stojí daňové poplatníky peníze.²³

1.4 Neziskové organizace

Již bylo zmíněno, že v národním hospodářství existují subjekty, které jsou zařazo- vány podle tzv. Pestoffova trojúhelníkového modelu národního hospodářství do nezisko- vého sektoru. Jde o sektor, v němž organizace a instituce nejsou primárně založeny za účelem dosahování zisku. Tyto organizace bývají podle tohoto kritéria nazývány „nezis- kové“ (anglický ekvivalent *non-profit organization*). Tento pojem zlidověl a každý si pod ním představí široky okruh organizací, které se vyskytují ve společnosti a jejich ústřední snahou je poskytnout občanům nebo různým klientům veřejnou službu.²⁴

Často se tyto organizace označují i jinými názvy, a to vždy podle kritéria členění, které autor považuje za důležité. Příkladem může být název nevýdělečné organizace – organizace, které nejsou založeny za účelem získávání výdělku, lépe však – nejsou zalo- ženy za účelem podnikání.²⁵

Obě výše uvedená označení jsou však spíše obecným pojmenování druhu organi- zace, nikoliv nositelem či vyjadřovatelem jejího přesného charakteru. Neziskové i nevý- dělečné organizace mohou vytvářet zisk a mohou vydělávat prostředky vedlejší (doplň- kovou, hospodářskou, podnikatelskou) činností. Omezením v této oblasti je pouze

---

²² LUKÁŠKOVÁ, Eva a Libor NEDOROST. *Veřejná ekonomika II.: financování vybraných odvětví veřejného sektoru*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. ISBN 978-80-7318-954-9. Str. 20.

²³ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 26.

²⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŽÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9. Str. 15.

²⁵ Tamtéž.

povinnost organizace reinvestovat takto nabyté prostředky do hlavní činnosti či rozvoje smyslu své existence. Někdy jsou tato označení nepřesným vyjádřením faktu, že tyto organizace hospodaří spíše se schodkovými rozpočty, které bývají pokrývány z veřejných rozpočtů. Ani tato charakteristika není zcela správná, neboť neplatí pro všechny organizace.²⁶

Podle typu zakladatele rozdělujeme neziskové organizace na:²⁷

- Veřejnoprávní organizace založené veřejnou správou (na centrální, regionální či místní úrovni);
- Veřejnoprávní instituce založené ze zákona;
- Soukromoprávní organizace založené soukromou právnickou či fyzickou osobou (tyto organizace tvoří neziskový soukromý sektor).

1.4.1 Neziskové organizace v ČR

V České republice neexistuje právní předpis, který by jednoznačně definoval pojem nezisková organizace. Ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, vyplývá, že se jedná o organizace, které nebyly založeny nebo zřízeny za účelem podnikání. Tento zákon obsahuje výčet subjektů, který však není vyčerpávající.²⁸ Výčet uvádí následující subjekty²⁹:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud mají právní subjektivitu a nejsou zřízena za účelem výdělečné činnosti,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby podle zvláštního předpisu,
- obce a kraje,

---

²⁶ Tamtéž.

²⁷ TETŘEVOVÁ, Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-79-5. Str. 36.

²⁸ Tamtéž, str. 38.

²⁹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění (§18)

- organizační složky státu (např. ministerstva, Ústavní soud České republiky, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Grantová agentura České republiky, Akademie věd České republiky),
- příspěvkové organizace,
- státní fondy (např. Státní fond životního prostředí, Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní fond kultury),
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon (např. Český rozhlas, Česká televize, Česká národní banka, profesní komory – Česká lékařská komora, Komora auditorů, Česká advokátní komora atd.)

Tabulka 2: Přehled právních norem upravujících druhy neziskových organizací

Druh neziskové organizace	Nomenklatura právní normy
Zájmová sdružení právnických osob	§ 20f a následující zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Občanská sdružení včetně odborových organizací	Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů
Politické strany a politická hnutí	Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích
Registrované církve a náboženské společnosti	Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností
Nadace, nadační fondy	Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech
Obecně prospěšné společnosti	Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech
Veřejné vysoké školy	Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách
Veřejné výzkumné instituce	Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích
Školy a školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
Obce	Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
Kraje	Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
Příspěvkové organizace a organizační složky státu	Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech
Příspěvkové organizace a organizační složky obcí a krajů	Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
Státní fondy	Každý státní fond je zřízen zvláštním zákonem

Organizace s mezinárodním prvkem	Zákon č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizace s mezinárodním prvkem
Společenství vlastníků bytových jednotek	Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům
Honební společenstva	Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zdroj: STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Str. 18.

1.4.2 Příspěvkové organizace

Jedním z typů neziskových organizací jsou příspěvkové organizace, ty nás budou zajímat podrobněji.

Stát nebo územní samosprávný celek zřizuje příspěvkové organizace pro takové činnosti ve své působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují právní subjektivitu.³⁰

Z hlediska právního předpisu, podle kterého byly zřízeny, se člení na:³¹

- Státní příspěvkové organizace, u kterých se řídí jejich hospodaření ustanoveními zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění p. p. a výkon zakladatelských či zřizovatelských funkcí organizačních složek státu jsou dány zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a o jejím vystupování v právních vztazích, ve znění p. p.;
- Příspěvkové organizace územních samosprávných celků, u kterých zřízení, změny a zánik upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění p. p.

Zřízení, postavení a hospodaření příspěvkových organizací upravují oba zákony o rozpočtových pravidlech³² (tzn. veřejným právem, proto veřejnoprávní

³⁰ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 9.

³¹ Tamtéž.

³² Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. velká rozpočtová pravidla) a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (tzv. malá rozpočtová pravidla).

organizace). Zákony o rozpočtových pravidlech rovněž upravují základní pravidlo, kdy by měl zřizovatel volit typ příspěvkové organizace.³³

Stát reprezentovaný ústředními orgány státní správy i územní samosprávné celky – obce, respektive kraje by měly z pohledu ekonomické teorie zřizovat příspěvkové organizace, zejména pro zabezpečování neziskových činností, pro zabezpečování smíšených veřejných statků, které jsou poskytovány uživatelům za uživatelský poplatek (jako modifikovaná cena, tzn. s finanční spoluúčastí občana – uživatele statku). Na úrovni územní samosprávy o výši uživatelského poplatku rozhoduje volený orgán zřizovatele. Proto také příspěvkové organizace dosahují ze své činnosti výraznějších vlastních příjmů, se kterými hospodaří podle svého vlastního rozpočtu. Jsou součástí tržeb příspěvkových organizací.³⁴

Tyto organizace mají samostatnou právní subjektivitu. Příspěvková organizace se proto na návrh zřizovatele zapisuje do obchodního rejstříku.³⁵

Zřizovací listina příspěvkové organizace musí obsahovat^{36,37}:

- Úplný název zřizovatele, tzn. například název příslušné obce, respektive kraje, podobně zřizovatele – orgánu v případě státu. Obec jako zřizovatel musí rovněž u zřizované příspěvkové organizace uvést i její zařazení do správního obvodu okresu;
- Název, sídlo a identifikační číslo příspěvkové organizace;
- Vymezení hlavního účelu, pro který je zřízena, předmět její činnosti;
- Označení statutárních orgánů osob a způsob, jakým vystupují jménem organizace;
- Vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, kdy zřizovatel předává do správy příspěvkové organizaci k jejímu hospodaření a využití zejména pro zabezpečování veřejných statků;

---

³³ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 46.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Podrobněji zákon č. 218/2000 Sb. a zákon č. 250/2000 Sb.

³⁷ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 46-47.

- Vymezení majetkových práv tak, aby příspěvková organizace mohla řádně spravovat svěřený majetek, včetně majetku získaného její vlastní činností, darem apod., tzn. i povinnost pečovat o ochranu majetku, jeho rozvoj a zvelebení. Příspěvková organizace tedy může hospodařit jednak se svěřeným majetkem – od zřizovatele, jednak s vlastním majetkem;
- Vymezení pravidel pro výrobu a prodej zboží, pokud jsou předmětem činnosti příspěvkové organizace (např. v rámci tzv. doplňkové činnosti);
- Vymezení práv a povinností spojených s případným pronajímáním svěřeného majetku jiným subjektům;
- Druhy zřizovatelem povolených doplňkových činností navazujících na hlavní účel činnosti příspěvkové organizace (aby mohla lépe využít všechny své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců). Doplňková činnost nesmí narušit hlavní činnost a sleduje se odděleně. Doplňková činnost nesmí být ztrátová, jinak se musí zrušit (tzn. zabezpečování tržních statků se ztrátou v rámci veřejného sektoru nemá smysl);
- Vymezení doby, na kterou je příspěvková organizace zřízena.

Po založení vydá příspěvková organizace další vnitřní předpisy:³⁸

- statut, který podléhá schválení zřizovatele,
- organizační řád,
- pravidla hospodaření,
- odpisový řád,
- pravidla pro oběh účetních dokladů a další vnitřní předpisy.

Dalším specifíkem nejen pro příspěvkové organizace, ale i pro státní a veřejnoprávní instituce, územně samosprávné celky, státní podniky a právnické osoby s většinou majetkovou účastí státu, je povinnost zveřejňování uzavřených smluv s plněním nad 50 000 Kč (bez DPH) v registru smluv. Zákon č. 340/2015 Sb., o registru smluv, nabyl

---

³⁸ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŽÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9. Str. 51.

účinnosti v roce 2017, jehož cílem je zefektivnění hospodaření s veřejnými prostředky a zamezení jejich plýtvání či zneužití.³⁹

1.4.3 Evidence příspěvkových organizací v ČR

Příspěvkové organizace jsou v registru ekonomických subjektů a následně v rámci statistické klasifikace CZ-NACE 2 vedeny pod číselným kódem 331. Počet příspěvkových organizací je uveden k 31. 12. 2015 v tabulce č. 3. ČSÚ k výše uvedenému datu evidoval 10 164 příspěvkových organizací, z toho 210 státních příspěvkových organizací a 9 954 příspěvkových organizací, které jsou zřizovány územně samosprávnými celky. Bez ohledu na typ zřizovatele je největší zastoupení příspěvkových organizací v oblasti vzdělávání, respektive školství, dále v oblasti pobytových služeb sociální péče a činnosti knihoven, archivů, muzeí, divadel a jiných kulturních a volnočasových zařízení. Dále příspěvkové organizace působí v oblastech zdravotní péče, shromažďování, sběru a odstraňování odpadů, sportovních a rekreačních činností, stravování, pohostinství atd.⁴⁰

Tabulka 3: Počet příspěvkových organizací celkem v jednotlivých krajích ČR podle druhu vlastnictví k 31. 12. 2015

Kraj / druh vlastnictví	Stát	Obec, kraj	Celkem
Hlavní město Praha	78	743	821
Středočeský kraj	16	1214	1230
Jihočeský kraj	9	618	627
Plzeňský kraj	8	551	559
Karlovarský kraj	3	315	318
Ústecký kraj	10	741	751
Liberecký kraj	5	457	462
Královéhradecký kraj	10	655	665
Pardubický kraj	5	680	685
Kraj Vysočina	9	534	543

³⁹ HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Veřejné finance: vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-577-2. Str. 79.

⁴⁰ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 47.

Jihomoravský kraj	24	1189	1213
Olomoucký kraj	12	667	679
Zlínský kraj	7	618	625
Moravskoslezský kraj	14	972	986
Celkem ČR	210	9954	10164

Zdroj: VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Dle ČSÚ. Str. 49

Z tabulky je patrné, že největší počet příspěvkových organizací je ve Středočeském a Jihomoravském kraji, což je dáno zejména počtem obcí a také počtem obyvatel. Naopak nejmenší počet příspěvkových organizací je v Karlovarském a Plzeňském kraji.⁴¹

Příspěvkové organizace v oblasti knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních zařízení představují pestrou množinu poskytovatelů veřejných služeb. Největší zastoupení mají veřejné knihovny, muzea a galerie. Do této kategorie příspěvkových organizací rovněž patří zoologické zahrady.⁴²

Tabulka 4: Příspěvkové organizace v oblasti knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních zařízení dle krajů, podle druhu vlastnictví k 31. 12. 2015

Kraj / druh vlastnictví	Stát	Kraj	Obec	Celkem
Hlavní město Praha	13	0	11	24
Středočeský kraj	2	19	29	50
Jihočeský kraj	2	26	0	28
Plzeňský kraj	0	13	5	18
Karlovarský kraj	0	8	8	16
Ústecký kraj	1	13	18	32
Liberecký kraj	1	5	11	17
Královéhradecký kraj	1	10	19	30
Pardubický kraj	1	6	24	31
Kraj Vysočina	0	9	9	18

⁴¹ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 48-49.

⁴² Tamtéž, str. 51.

Jihomoravský kraj	7	24	1	32
Olomoucký kraj	1	7	8	16
Zlínský kraj	2	9	4	15
Moravskoslezský kraj	1	7	22	30
Celkem ČR	32	156	168	357

Zdroj: VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Dle ČSÚ. Str. 52

Obce, zejména města a statutární města, zřizují veřejné knihovny, muzea, galerie a zoologické zahrady v právní formě příspěvkové organizace. Příspěvkové organizace obcí včetně hlavního města Prahy tvořily 47 % z celkového počtu příspěvkových organizací v oblasti knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních zařízení v ČR.⁴³

V ČR se nyní častěji objevují snahy transformovat některé příspěvkové organizace na komerční právní formy (společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti). Cílem transformací je snaha uspořit finanční prostředky, zajistit dynamiku a flexibilitu těmto subjektům, případně využít různých úspor, které jako SNO zužitkovat nemohly. Typickým příkladem je transformace krajských nemocnic na akciové společnosti vlastněné samosprávným krajem.⁴⁴

V současnosti je v Olomouckém kraji jedinou příspěvkovou organizací, kterou zřizuje stát Muzeum umění Olomouc. Olomoucký kraj zřizuje sedm příspěvkových organizací v oblasti kultury. Mezi ně patří pět muzeí, tj. Muzeum Komenského v Přerově, Muzeum a galerie v Prostějově, Vlastivědné muzeum Jesenicka, Vlastivědné muzeum v Olomouci, Vlastivědné muzeum v Šumperku, dále Vědecká knihovna v Olomouci a Archeologické centrum Olomouc. Mezi příspěvkové organizace, které spravuje město, patří Knihovna města Olomouce, Hřbitovy města Olomouce, Moravská filharmonie Olomouc, Moravské divadlo Olomouc, Zoologická zahrada Olomouc.

⁴³ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 52.

⁴⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŽÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9. Str. 51-52.

1.5 Příspěvkové organizace územně samosprávných celků

Příspěvkové organizace provádějí takovou činnost, kterou nelze provozovat na principu samofinancování nebo ziskovosti. Poskytují především služby za nižší dotované ceny, než jsou skutečné náklady, případně některé služby poskytují zdarma a jejich úhradu provádí zřizovatel formou příspěvku organizaci na její činnost.⁴⁵

Zřizovatel příspěvkové organizace poskytnutím finančních prostředků na její činnost také vstupuje do řízení organizace. Poskytnutou výší finančních prostředků se zřizovatel podílí na finančním řízení, a „objednává“ si tak dotované veřejné služby v určitém množství. U příspěvkové organizace jsou velmi často poskytované služby oceněny finanční hodnotou a výše, kterou zřizovatel poskytne, ovlivňuje provedené množství služeb.⁴⁶

Ministerstvo financí ČR vydalo sdělení čj. 124/201 515/2000, o lhůtě pro zápis příspěvkových organizací územně samosprávných celků do obchodního rejstříku. Kromě zřizování příspěvkových organizací je upraven také postup při jejich rozdělení, splynutí, sloučení a zrušení.⁴⁷ Příspěvkové organizace se mohou sloučit nebo splynout pouze v působnosti stejného zřizovatele. Povinností zřizovatele je vznik, změnu a zrušení příspěvkové organizace oznámit Ústřednímu věstníku České republiky.⁴⁸

1.5.1 Hlavní a doplňková činnost

Příspěvkové organizace plní hlavní činnost, pro kterou jsou zřízeny, a zpravidla je díky ní sledován nějaký veřejně prospěšný cíl. Doplňková činnost má naopak komerční charakter, kde je cílem dosažení zisku, který je chápán jako finanční zdroj hlavní činnosti.⁴⁹

---

⁴⁵ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 52

⁴⁶ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŽÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9. Str. 52.

⁴⁷ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku ...: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy*. Olomouc: ANAG, 2009-. Účetnictví. Str. 6

⁴⁸ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 14.

⁴⁹ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 40.

Zřizovatel může své příspěvkové organizaci vymežit ve zřizovací listině (v rámci její doplňkové činnosti) druhy a rozsah této činnosti. Tato činnost by měla být v zásadě zisková a měla by přinášet další finanční zdroje k financování neziskové činnosti PO (ztrátové činnosti nemají smysl, snižují efektivnost hospodaření PO). V tomto případě zisk z této činnosti je předmětem daně z příjmů právnických osob, přičemž na PO se vzta- hují určitá daňová zvýhodnění upravená zákonem o daních z příjmů.⁵⁰

Pokud příspěvková organizace vytváří ve své doplňkové činnosti zisk, může jej použít jen ve prospěch své hlavní činnosti. Zřizovatel může organizaci povolit i jiné vy- užítí tohoto zdroje. Zůstatky peněžních fondů se po skončení roku převádějí do následu- jícího roku.⁵¹

1.5.2 Majetek a majetková práva příspěvkových organizací

Příspěvková organizace hospodaří s majetkem, který je ve vlastnictví zřizovatele. Majetková práva k hospodaření jsou uváděna ve zřizovací listině. Jedná se o vymezení majetkových práv příspěvkové organizace, které umožní se svěřeným majetkem plnit hlavní účel, k němuž byla organizace zřízena.⁵²

Z hlediska majetku musí příspěvková organizace nakládat s majetkem tak, aby zabezpečila funkci řádného hospodáře, zajišťuje povinnosti vlastníka vyplývající z fi- nančních, hygienických, požárních, bezpečnostních a jiných obecně závazných předpisů. Majetek udržuje, opravuje, zabezpečuje proti znehodnocení, ztrátě nebo odcizení. Maje- tek řádně a průkazně eviduje a v souladu s předpisy účetně odepisuje. Trvale nepotřebný majetek má příspěvková organizace povinně nabídnout zřizovateli. Je však potřebné roz- lišit termín svěřený majetek a majetek. Termínem majetek se rozumí takový druh ma- jetku, který příspěvková organizace nabyla pro svého zřizovatele za celou dobu své exis- tence. Kdežto svěřeným majetkem se rozumí majetek ve vlastnictví zřizovatele předaný příspěvkové organizaci k hospodaření.⁵³

---

⁵⁰ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 232.

⁵¹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 59.

⁵² VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 23.

⁵³ Tamtéž str. 23-24.

1.5.3 Hospodaření příspěvkových organizací

Příspěvková organizace hospodaří na základě rozpočtu schváleného zřizovatelem. Rozpočet musí být sestaven jako vyrovnaný. Dosaženými příjmy hradí své výdaje. Jelikož však zabezpečuje „veřejné služby“ na ziskovém principu a platby nepokryjí výši vzniklých nákladů, není finančně soběstačná. Příspěvková organizace proto dostává finanční příspěvky, a to z rozpočtu zřizovatele nebo přímo ze státního rozpočtu. Příspěvková organizace dále hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností, také ze svých fondů, peněžními dary od fyzických a právnických osob a s peněžními prostředky poskytnutými ze zahraničí.⁵⁴

Příspěvková organizace nesmí přijímat ani poskytovat půjčky, úvěry a vystavovat směnky s výjimkou půjček poskytnutých z fondu kulturních a sociálních potřeb (zkr. FKSP).⁵⁵

Na konci kalendářního období se spojí hospodářský výsledek z hlavní činnosti a hospodářský výsledek doplňkové činnosti do jednoho. Zlepšený výsledek hospodaření příspěvkové organizace je vytvořen tehdy, jestliže skutečné výnosy jejího hospodaření jsou spolu s přijatým provozním příspěvkem vyšší než její provozní náklady.⁵⁶

Ve vztahu k vykázanému výsledku hospodaření je dána vyhláškou č. 220/2013 Sb., povinnost zřizovatele schvalovat účetní uzávěrku své příspěvkové organizace. Od 1. 8. 2013 je povinností příspěvkových organizací předkládat řádnou či mimořádnou účetní uzávěrku včetně hlavní inventarizační zprávy a dalších dokladů ke schválení zřizovateli. Navíc je povinnost odeslat informaci o schválení či neschválení účetní závěrky do Centrálního systému účetních informací státu. Teprve na základě schválené účetní závěrky může být vykázaný výsledek hospodaření převeden do peněžních fondů, jejichž tvorba i čerpání je upravena zákonem č. 250/2000 Sb.⁵⁷

---

⁵⁴ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 14

⁵⁵ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 227.

⁵⁶ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 14

⁵⁷ Tamtéž.

Dále hospodaří s prostředky svých fondů, kterými jsou:

Rezervní fond je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření po skončení roku na základě schválení jeho výše zřizovatelem a je snížený o případné převody do fondu odměn. Zdrojem rezervního fondu mohou být též peněžní dary. Příspěvková organizace používá rezervní fond na financování dalšího rozvoje, k překlenutí časového nesouladu mezi výnosy a náklady, k úhradě případných sankcí za porušení rozpočtové kázně a k úhradě ztráty za předchozí léta. To vše probíhá na základě souhlasu zřizovatele na přiděl do investičního fondu příspěvkové organizace.⁵⁸

Investiční fond se tvoří z odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku na základě zřizovatelem schváleného odpisového plánu, dále z investičních dotací – příspěvků z rozpočtu zřizovatele, z investičních dotací ze státních fondů, z výnosů z prodeje svěřeného dlouhodobého hmotného majetku, z účelových investičních darů, z převodů z rezervního fondu ve výši povolené zřizovatelem.⁵⁹ Peněžní prostředky lze použít pouze na investiční výdaje, nikoliv na provozní, výjimkou je financování údržby a oprav majetku.⁶⁰

Fond odměn je tvořen přidělem ze zlepšeného výsledku hospodaření po předchozím schválení zřizovatelem, a to do výše 80 % výše výsledku hospodaření, nejvýše však do 80 % stanoveného objemu prostředků na platy. Dále slouží jako doplňkový zdroj pro výplatu odměn zaměstnancům.⁶¹

Fond kulturních a sociálních potřeb je typem sociálního fondu. Jeho použití se řídí vyhláškou ministerstva financí.⁶² V průběhu roku se tvoří zálohově z roční plánované výše nákladů na platy a náhrady platů, mezd a odměn.⁶³ Od 1. 1. 2017 se odvod zvyšuje

---

⁵⁸ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 236.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 25.

⁶¹ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 17.

⁶² Vyhláška MF ČR č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění vyhl. MF ČR č. 510/2002 Sb., vyhl. Č. 100(2006 Sb., vyhl. č. 355/2007 Sb., vyhl. č. 365/2010 Sb. a pozdějších předpisů.

⁶³ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4. Str. 237.

na 2 % z objemu vyplacených mezd. Používá se k financování kulturních, sociálních a dalších potřeb zaměstnanců.⁶⁴

1.5.4 Účetnictví příspěvkových organizací

Účetnictví příspěvkových organizací zahrnuje specifické požadavky vyplývající z podstaty jejich právní formy a poslání. Zvláštní pozornost je potřeba věnovat zejména hodnocení výkonnosti a efektivity příspěvkových organizací, problematice pořizování majetku a vedlejší činnosti příspěvkových organizací.⁶⁵

Účetnictví obecně chápeme jako „soustavu chronologického, systematického a úplného zobrazení činnosti organizace v hodnotovém vyjádření tak, aby se vyjádřilo jmění příslušného subjektu a jeho změnu a hospodářský výsledek pro potřeby řízení, zejména kontroly. Zobrazuje všechny aktivity ovlivňující finanční situaci, zajišťuje podklady pro řízení a hodnocení činnosti a umožňuje kontrolu hospodaření.“⁶⁶

Z hlediska rozsahu mohou vést příspěvkové organizace účetnictví v plném nebo ve zjednodušeném rozsahu. V obou případech se jedná o účetnictví vedené podvojnými zápisy.⁶⁷ Pokud rozhodne zřizovatel o vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, tak organizace neúčtuje dočasné snížení hodnoty majetku a závazků (s výjimkou odpisů), netvoří účetní rezervy a opravné položky a nepřeceňuje na reálnou hodnotu majetek určený k prodeji.⁶⁸ Většina příspěvkových organizací vede plný rozsah účetnictví.

Účetní jednotky sestavují účetní závěrku, kterou tvoří:⁶⁹

- rozvaha, která obsahuje přehledné uspořádání majetku (aktiv) a zdrojů jeho krytí (pasiv),

---

⁶⁴ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 26.

⁶⁵ Tamtéž, str. 31.

⁶⁶ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 23.

⁶⁷ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 32.

⁶⁸ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 24.

⁶⁹ Tamtéž.

- výkaz zisků a ztrát, který zachycuje položky nákladů a výnosů,
- příloha, která doplňuje údaje uvedené v rozvaze a výkazu zisků a ztrát.

Účetní jednotka musí pamatovat na oddělené sledování výnosů a nákladů hlavní a doplňkové činnosti. Ustanovení § 18a odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., stanovuje povinnost pro veřejně prospěšné poplatníky vést účetnictví tak, aby nejpozději ke dni účetní závěrky byly odděleny příjmy, které jsou předmětem daně, od příjmů, které předmětem daně nejsou.⁷⁰

Archivace účetních písemností

Účetní písemnosti představují soubor všech různých písemností, které vznikají při vedení účetnictví v nejširším slova smyslu. Jsou to důležité podklady nejen pro běžné informace o průběhu a výsledku hospodaření, ale i pro možné následné kontroly a revize. Jsou též důležitým průkazním materiálem při soudním řízení. Z těchto důvodů je způsob ukládání, úschova, vyřazování účetních písemností a lhůty jejich archivování stanoven zákonem o účetnictví v § 31 a 32.⁷¹

Jakmile již není potřeba účetní písemnosti užívat k běžným účtářským pracím, ukládají se mimo účtárnu ve zvlášť určených prostorech – v účetním archivu po dobu stanovenou zákonem o účetnictví.⁷²

Tabulka 5: Doby pro uložení účetních písemností

Počet let následujících po období, kterého se týkají	Účetní písemnost
10 let	Účetní závěrka a výroční zpráva Mzdové listy nebo písemnosti je nahrazující
5 let	Účetní doklady Účtové rozvrhy Účetní knihy Odpisový plán Seznamy účetních knih Inventurní soupisy Projekčně programová dokumentace

Zdroj: zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

⁷⁰ Tamtéž, str. 25.

⁷¹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 139.

⁷² Tamtéž.

1.5.5 Daně příspěvkových organizací

Fungování příspěvkových organizací v ČR se stejně jako u všech ostatních fyzických a právnických osob řídí platnými zákony daňové soustavy České republiky. Zdanění příspěvkových organizací je ale s ohledem k povaze jejich zřizování specifické. Zákon o dani z příjmů č. 586/1992 Sb. např. obsahuje řadu speciálních úprav pro veřejné poplatníky⁷³, kam spadají také příspěvkové organizace, které tak mohou čerpat řadu daňových zvýhodnění.⁷⁴

Pro účely zdanění je důležité rozlišení činnosti organizace na hlavní (cíl, poslání) a vedlejší (hospodářskou). Pro vymezení hlavní činnosti neziskových organizací se vychází ze statutů, stanov, zřizovacích nebo zakladatelských listin.⁷⁵

Základním ustanovením, kterým je upraveno rozdělení příjmu pro účely stanovení základu daně z příjmů právnických osob u veřejně prospěšných poplatníků, je § 18a ZDP. Dle tohoto ustanovení se příjmy veřejně prospěšných poplatníků rozdělují na:

1. Příjmy, které nejsou předmětem daně podle § 18a odst. 1 ZDP;
2. Příjmy, které jsou předmětem daně, jež dále členíme na:
  - příjmy od daně osvobozené,
  - příjmy zdaňované zvláštní sazbou,
  - příjmy zahrnované do základu daně z příjmů.⁷⁶

Předmětem daně jsou obecně příjmy či výnosy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. Vždy jsou předmětem daně příjmy z reklam, z nájemného, příjmy v podobě úroků a příjmy z doplňkové činnosti.⁷⁷

---

⁷³ Veřejně prospěšný poplatník je dle § 17 zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů ten, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci svou hlavní činnost nevykonává za účelem zisku, tj. poplatník nebyl založen za účelem podnikání.

⁷⁴ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 28.

⁷⁵ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5. Str. 156.

⁷⁶ HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2. Str. 43.

⁷⁷ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4. Str. 29.

Předmětem daně nejsou příjmy z nepodnikatelské činnosti za podmínky, že výdaje (náklady) vynaložené podle zákona o dani z příjmů v souvislosti s prováděním této činnosti jsou vyšší, a dále pokud dotace, příspěvek či jiná podpora plyne z veřejných rozpočtů.⁷⁸ Příjmy osvobozené od daně jsou vymezeny v § 19 a § 19b zákona o dani z příjmů. U příspěvkových organizací se jedná např. o příjmy z úroků z přeplatků zaviněných orgánem správy sociálního zabezpečení, úrokové příjmy plynoucí z prostředků veřejné sbírky, dále příjem peněžního daru, který je využit na financování v oblasti školství, kultury aj. Poplatníci vymezení v § 20, odst. 7, která nejsou založena nebo zřízena za účelem podnikání, mohou základ daně snížit až o 30 %, maximálně však o 1 mil. Kč. Pokud snížení o 30 % činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst částku až 300 000 Kč, maximálně ale do výše základu daně.⁷⁹ Tuto daňovou úsporu může příspěvková organizace použít ke krytí ztráty z HČ.

---

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

2. Finanční analýza pro municipální firmy

Finanční analýza je pro každou organizaci bez rozdílu právní formy a zdrojů financování důležitá ke zhodnocení úspěšnosti finančního řízení jak z pohledu ex ante, tak z pohledu ex post.⁸⁰ Ve veřejném sektoru má však určitá specifika.⁸¹

Municipální firmy jsou determinovány svým cílovým zaměřením, které předkládá absenci zisku. Výjimkou může být činnost, která je realizována se souhlasem zřizovatele, resp. se souhlasem statutárních orgánů. Tato zisková činnost představuje vstup municipálních firem do tržního prostředí, není jejich hlavním úkolem, ale představuje zhodnocení prostředků, kterými municipální firma disponuje.⁸²

Municipální firma si vybírá ke svému sledování ty oblasti, které jsou pro ni relevantní, stejně jako ukazatele, které jí nejvíce informují o míře dosahování stanovených cílů, o silných a slabých stránkách jejího finančního řízení a potenciálním ohrožení v budoucnu. Navíc při interpretaci výsledků výpočtů je nutné vycházet z konkrétní situace, konkrétních vnějších a vnitřních podmínek hodnocené municipální firmy.⁸³

Zde představuji vybrané ukazatele a jejich úkol ve finanční analýze.

2.1 Ukazatel autarkie

Autarkie odráží míru soběstačnosti municipální firmy.

Autarkie hlavní činnosti na bázi výnosů a nákladů

Vyjadřuje míru, v níž je municipální firma soběstačná z hlediska pokrytí nákladů hlavní činnosti z dosažených výnosů (zpravidla v procentech).⁸⁴

---

⁸⁰ Zpravidla se analýza provádí na základě účetních dat, tj. jako analýza ex post, pohled do minulosti. Je aplikovatelná i jako analýza ex ante, kdy se s ohledem na stanovené dílčí cíle modelují data analogická datům účetním jako pohled do budoucnosti. Viz KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2. Str. 100.

⁸¹ OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4. Str. 110.

⁸² KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2. Str. 52.

⁸³ Tamtéž str. 101.

⁸⁴ OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4. Str. 112.

Je třeba si uvědomit, že v daném ukazateli se odrážejí účetní principy, jakými jsou aktuálnost, realizační princip, brutto princip zjišťování hospodářského výsledku, princip historických cen apod.⁸⁵

2.2 Ukazatel rentability

V soukromém sektoru patří tento ukazatel mezi tradiční ukazatele hodnocení efektivity, avšak ve veřejném sektoru je problém z hlediska zisku, který není smyslem činnosti těchto organizací. Avšak je nutné si uvědomit, že vedle hlavní činnosti organizace uskutečňují i činnost doplňkovou. Využije se například ukazatel rentability nákladů doplňkové činnosti, míra pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové.⁸⁶

Ukazatel nákladové rentability

Ukazatel nákladové rentability poměřuje tzv. užitiný efekt se vstupy (v tomto případě náklady), které byly na jeho produkci vynaloženy. Užitným efektem může být i zisk, resp. úspora, ale také jiným způsobem vyjádřený výsledek. Může být použit i v doplňkové činnosti, kde je činnost prováděna na ziskovém principu. Vyšší hodnota ukazatele (v různých obdobích) je odrazem účinnějšího využití vynaložených prostředků. Nevypovídá nic o objemu nákladů, zda jsou odůvodněné, rozpočtované či překračující rozpočtovanou výši.⁸⁷

Ukazatel pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti

Ukazatel vyjadřuje, jak velkou část ztráty z hlavní činnosti pokryl zisk z té doplňkové, tj. v jaké míře je funkce doplňkové činnosti naplňována. Pokud by byl hospodářský výsledek z hlavní činnosti kladný (zisk) nebo roven nule, nemá smysl tento ukazatel aplikovat.⁸⁸

---

⁸⁵ KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2. Str. 102.

⁸⁶ Tamtéž, str. 105-107.

⁸⁷ OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4. Str. 113.

⁸⁸ Tamtéž.

2.3 Ukazatele aktivity

Posuzují schopnost využívat vložené prostředky, dále představují vázanost kapitálu v aktivech a jejich míru transformace do žádoucích výsledků.⁸⁹

Míra vázanosti fixních aktiv ve výnosech

Vypovídá o tom, jak velká část stálých aktiv se obrátí v ročních výnosech, resp. jak rychle se stálá aktiva obnoví z dosažených ročních výnosů.⁹⁰

Doba obratu pohledávek

Vypovídá o tom, za jak dlouho byly v průměru uhrazeny pohledávky. Čím kratší doba, tím dříve byly peníze v pohledávkách k dispozici.⁹¹

2.4 Ukazatele likvidity

Pojem likvidita znamená schopnost příslušného subjektu hradit okamžitě splatné závazky. Je-li tedy organizace likvidní, tak nemáme krátkodobě problémy s hrazením svých splatných dluhů. Ztráta likvidity je varovný signál svědčící o finančních problémech daného subjektu a při jejím neřešení může přerůst až v nesolventnost.⁹² Z pohledu specifik municipálních firem se jedná o doplňující ukazatele hodnocení.

Okamžitá likvidita

Všechny ukazatele likvidity patří mezi poměrové ukazatele stavových hodnot, představují tedy stav pouze k hodnocenému okamžiku.⁹³

Ve standardních tržních ekonomikách je tento ukazatel hodnocen pozitivně, dosahuje-li hodnoty kolem 0,2, tj. v hodnoceném okamžiku má firma k dispozici prostředky k úhradě ca na 20 % krátkodobých závazků.⁹⁴

Pohotovlá likvidita

Ukazatel likvidity, který má rozšířenou hodnotu čitatele o objem pohledávek. Prezentuje tedy vyrovnanost mezi krátkodobými pohledávkami a krátkodobými závazky. Hodnota likvidity pod hodnotu 1 ukazuje na nebezpečí nesolventnosti, hodnota

---

⁸⁹ Tamtéž, str. 46.

⁹⁰ OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4. Str. 114.

⁹¹ Tamtéž

⁹² VODÁKOVÁ, Jana. *Nástroje ekonomického řízení ve veřejném sektoru*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-324-1. Str. 117.

⁹³ KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2. Str. 115.

⁹⁴ Tamtéž, str. 36.

převyšující hodnotu 1 znamená neefektivní vázání prostředků v peněžích a pohledávkách, které „leží ladem“, znehodnocují se opakovaným užíváním v produkčním procesu.⁹⁵

Čistý pracovní kapitál

Představuje prostředky, které má municipální firma k dispozici pro svou běžnou provozní činnost. Opět jde o stavovou (okamžitou) veličinu.⁹⁶

2.5 Ukazatele financování

Mají v municipální sféře poněkud jiné postavení, než jak je tomu v soukromém sektoru, kde tyto ukazatele patří mezi ty nejvýznamnější. Z hlediska způsobu financování i reglementace financování municipálních firem převládají zejména vlastní zdroje nad dluhy, které mají nejčastěji krátkodobou povahu a které se nejvíce týkají závazků vůči dodavatelům, zaměstnancům a na ně vázaným závazkům vůči institucím sociálního zabezpečení, zdravotního pojištění a státu.⁹⁷

Míra finanční nezávislosti (stability)

Ukazatel stability je stavovým okamžikovým indikátorem. Hodnotě pod 50 % už je třeba u municipálních firem věnovat pozornost, hodnota pod 30 % může být označena za výraz její nestability.⁹⁸

Míra věřitelského rizika

Ukazatel věřitelského rizika hodnotí míru účasti cizího kapitálu na finančních zdrojích.⁹⁹

---

⁹⁵ Tamtéž, str. 117

⁹⁶ Tamtéž, str. 117.

⁹⁷ Tamtéž, str. 126.

⁹⁸ Tamtéž, str. 127.

⁹⁹ Tamtéž, str. 128.

3. Knihovna města Olomouce

V následující kapitole je představena Knihovna města Olomouce, jejíž účetní výkazy byly výchozím podkladem ke zpracování analytické části. Dále jsou představeny její aktivity, zdroje financování, analýza nákladů, výnosů a následně modifikovaná finanční analýza.

3.1 Základní informace

Název: Knihovna města Olomouce, příspěvková organizace

Sídlo: náměstí Republiky 1, 779 00 Olomouc

Zřizovatel: statutární město Olomouc

Statutární orgán: RNDr. Lenka Prucková, ředitelka

IČ: 00096733

Datová schránka: tj2kkz2

Evidenční číslo knihovny: 00081

Obchodní rejstřík: spisová značka Pr 388 vedená u Krajského soudu v Ostravě

Obrázek 3: Logo knihovny města Olomouce

**KNIHOVNA
MĚSTA OLOMOUCE**

Zdroj: <http://www.kmol.cz/backup/>

Ústřední budova knihovny se nachází od roku 1948 na náměstí Republiky v Olomouci. Zde můžeme najít z úseku služeb dvě oddělení:

1. oddělení pro děti a mládež,
2. oddělení pro dospělé čtenáře, které se skládá z:
  - půjčovny pro dospělé čtenáře,
  - půjčovny hudebnin a hudebních nosičů,
  - čítárny a studovny,

- internetového centra.

V hlavní budově je dále úsek doplňování a zpracování knihovního fondu, úsek automatizace a úsek provozně ekonomický.¹⁰⁰

Knihovna města Olomouce je tvořena dalšími 14 knihovnami na celém území města. Jedná se o 6 městských poboček:¹⁰¹

- Brněnská (Knihovna Antonína Šprince) – Brněnská 80–82
- Holice – Náves Svobody 38
- Jungmannova – Jungmannova 25
- Neředín – Tererovo náměstí 2
- Nové Sady – Peškova 1
- Tabulový vrch – Karafiátova 6

A 8 knihoven v městských částech:

- Droždín – Gagarinova 17
- Chomoutov – Horecká 2
- Lošov – Svolinského 15
- Nedvězí – Jilemnického 29
- Radíkov – Náprstkova 1
- Slavonín – Kyselovského 74
- Svatý Kopeček – Sadové náměstí 26
- Týneček – Blodkovo náměstí 15

Knihovna města Olomouce, příspěvková organizace je zřízena na dobu neurčitou.

3.2 Organizační struktura

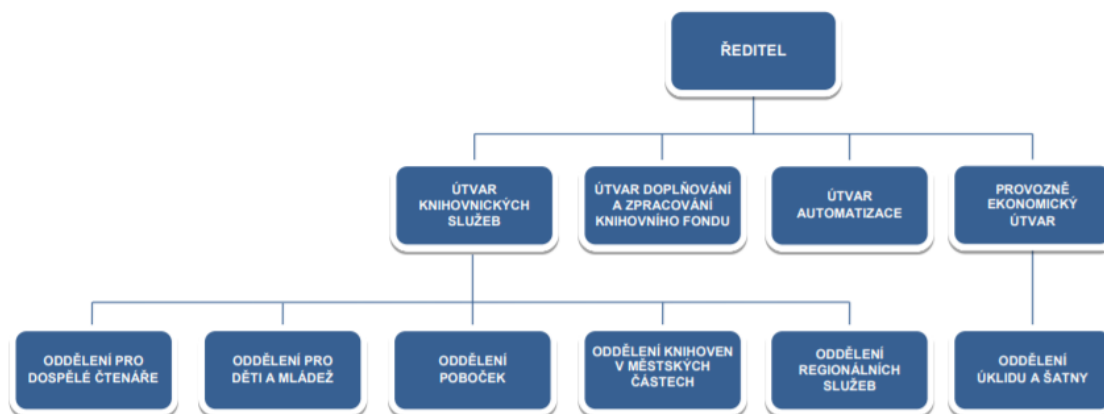
V čele organizace stojí ředitel, který je do funkce jmenován a z funkce odvoláván Radou města Olomouce. Organizační struktura je dále sestavena ze čtyř útvarů, z nichž každý má svého vedoucího. Největší z útvarů je Útvar knihovnických služeb, pod něhož spadá 5 oddělení – oddělení pro dospělé čtenáře, oddělení pro děti a mládež, oddělení poboček, oddělení knihoven v městských částech a oddělení regionálních služeb.

¹⁰⁰ *Výroční zpráva 2019* [online]. In: . s. 4 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: file:///C:/Users/admin/Downloads/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202019.pdf

¹⁰¹ Tamtéž.

Provozně ekonomický útvar zahrnuje oddělení úklidu a šatny. Celkem knihovna čítá 35 zaměstnanců.

Obrázek 4: Organizační struktura Knihovny města Olomouce

Zdroj: <http://www.kmol.cz/wp-content/uploads/2019/03/vyrocní-zprava-za-rok-2018.pdf>

3.3 Historie

Knihovna byla založena 1. 12. 1889 a jakožto první veřejná knihovna v Olomouci byla důležitou součástí kulturního života města. Nacházela se v klubovně České besedy v Národním domě. Její otevření bylo důsledkem národnostního boje mezi německou většinou a českou menšinou v Olomouci.

Od roku 1920 se na základě Masarykova zákona o veřejných knihovnách stává veřejnou městskou knihovnou a sídlí v Salmově paláci na Horním náměstí. Tehdejší ředitel Antonín Šprinc propagoval myšlenku co největší přístupnosti knihovnických služeb, a tak vznikaly pobočky také v jednotlivých městských částech. V roce 1952 bylo zřízeno jedno z prvních hudebních oddělení v českých lidových knihovnách. V letech 1953–1960, v době existence Olomouckého kraje, působila knihovna pod názvem Krajská knihovna, v letech 1960–2002 jako Okresní knihovna v Olomouci.¹⁰²

V roce 1993 byla zavedena počítačová síť s knihovnickým programem. Začala katalogizace fondu a postupně byly automatizovány jednotlivé provozy.

Od května 2001 zde začalo fungovat internetové centrum se zaměřením na integraci minoritních skupin obyvatelstva. Prostředky na jeho vytvoření byly získány z grantu poskytnutého evropskými fondy PHARE a ze státního rozpočtu.

¹⁰² Historie Knihovny města Olomouce. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz/knihovna/>

Od roku 2003 se zřizovatelem knihovny stalo Statutární město Olomouc a knihovna začala působit pod názvem Knihovna města Olomouce jakožto příspěvková organizace.¹⁰³ Zároveň byla pověřena výkonem regionálních funkcí pro knihovny bývalého okresu Olomouc.

V roce 2019 jsme mohli zaznamenat oslavy na počest jubilea 130 let od založení knihovny.

3.4 Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti

Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti najdeme ve zřizovací listině organizace. Zřizovací listina prošla několika změnami a ta současná je platná od 1. 4. 2015. Největší změnou bylo to, že se pronájem prostor se stal jakožto „optimální využívání svěřeného i vlastního majetku v souladu s jeho určením“ součástí hlavní činnosti organizace.

Hlavní účel

Knihovna města Olomouce, příspěvková organizace je zřízena jako základní knihovna města a je kulturním reprezentantem statutárního města Olomouce v celostátním i mezinárodním měřítku. Hlavním účelem organizace je poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb občanům, při zachování rovných podmínek pro všechny občany a všestranné napomáhání všem formám vzdělávání občanů dle platných zákonů a využívání svěřeného i vlastního majetku a aktivit s ním souvisejících vykonávaných za účelem optimálního využití a snížení ztrát, které vyplývají z veřejně prospěšného charakteru organizace.¹⁰⁴ V této souvislosti se zaměřuje zejména na tyto činnosti:¹⁰⁵

- budování univerzálního knihovnického a informačního fondu se zřetelem ke kulturním hodnotám a informačním potřebám občanů,
- získávání, zpracování a ochrana fondu regionální literatury,
- půjčování knihovních fondů, ostatních dokumentů, zvukových nosičů a nosičů dat, elektronických čteček, elektronických knih,

---

¹⁰³ O Knihovně města Olomouce. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz/knihovna/>

¹⁰⁴ Zřizovací listina Knihovny města Olomouce. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: http://www.kmol.cz/wp-content/uploads/2018/03/zrizovaci_listina_knihovny_mesta_olomouce.pdf

¹⁰⁵ Tamtéž.

- poskytování bibliografických a informačních služeb a rešerší svým kolektivním či individuálním uživatelům,
- tvorba a využívání databází,
- umožnění přístupu k placeným či neplaceným vnějším informačním zdrojům pomocí telekomunikačního zařízení,
- zprostředkování informací pro veřejnost z vnějších informačních zdrojů, zejména z oblasti státní správy a samosprávy,
- zprostředkování literatury a informací v rámci meziknihovnických výpůjčních služeb,
- vydávání a veřejné šíření periodických i neperiodických tiskovin a publikací souvisejících s hlavním účelem,
- vystavování originálů a rozmnoženin děl,
- veřejné pořádání výstav, přednášek a besed v souvislosti s hlavním účelem,
- kulturní výchova dětí a mládeže,
- vytváření vhodného kulturního prostředí,
- uchování a rozvoj místních, národních a mezinárodních kulturních hodnot v oblasti literárního a hudebního umění,
- pořizování, vydávání a prodej předmětů v souladu s hlavním účelem,
- poskytování reprografických služeb,
- vykonávání regionálních funkcí podle zákona,
- zvyšování odborné kvalifikace zaměstnanců,
- optimální využívání svěřeného i vlastního majetku v souladu s jeho určením.

Předmět činnosti

Poskytování a uspokojování veřejných knihovnických a informačních služeb a všestranné napomáhání vzdělávání občanů a vykonávání regionálních funkcí.

3.5 Vymezení doplňkové činnosti

Za doplňkovou činnost se považuje činnost, která je prováděna nad rámec hlavního účelu a je určena pro další fyzické a právnické osoby. Pro doplňkovou činnost mohou být využívány volné zdroje a zdroje určené pro její zajištění. Doplňková činnost smí být prováděna pouze na základě kalkulovaných cen minimálně na úrovni úplných nákladů. Provozování doplňkové činnosti nesmí narušovat plnění hlavních účelů organizace a sleduje se odděleně. Za předpokladu, že doplňková činnost splňuje podmínky s 420 a

421 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a podmínky § 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání („živnostenský zákon“), ve znění pozdějších předpisů, je organizace povinna postupovat v souladu s platnými právními předpisy vztahujícími se k podnikání.¹⁰⁶

Okruhy doplňkové činnosti:

- Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona:
  - velkoobchod a maloobchod,
  - poskytování software, poradenství v oblasti informačních technologií, zpracování dat, hostingové a související činnosti a webové portály,
  - poradenská a konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků,
  - mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti.

3.6 Aktivity KMOL

Při vyslovení slova knihovna se pravděpodobně většině lidí vybaví regály plné knih. To je v případě Knihovny města Olomouce sice také pravda, ale stejně tak se zde pořádají nejrůznější akce a workshopy napříč generacemi. Akce většinou probíhají v ústřední budově. Zde uvádím příklady:¹⁰⁷

- **Noc s Andersenem** – tradiční akce pro děti plná her, pohádek a fantazie spojená s nocováním v knihovně, která současně probíhá nejen v českých, ale i v některých polských, německých a slovenských knihovnách,
- **slavnostní Pasování prvňáčků** v rámci projektu **Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka**,
- **Čítárna U Kašny na náměstí Republiky, Den otevřených dveří** v rámci Dnů evropského kulturního dědictví,
- **Cestopárty** – pořad vzniklý z podnětu těch čtenářů, kteří prožili něco výjimečného na svých dobrodružných cestách po světě,

---

¹⁰⁶ Zřizovací listina Knihovny města Olomouce. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: http://www.kmol.cz/wp-content/uploads/2018/03/zrizovaci_listina_knihovny_mesta_olomouce.pdf

¹⁰⁷ Současnost. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz/knihovna/>

- **výstavy** v internetovém centru na náměstí Republiky, v půjčovně pro dospělé čtenáře a ve foyeru pobočky v Brněnské ulici,
- **Osobnosti střední Moravy** – každoročně vydávané tištěné kalendárium, které čerpá z elektronické databáze osobností střední Moravy,
- **Prvotiny** – literární soutěž završená sborníkem a slavnostním vyhodnocením,
- projekt „**Co nebylo v učebnici**“ – spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků 21. století ¹⁰⁸,
- cyklické hudební podvečery **Gramopárty aneb Sdílená radost**, kdy se přibližování různých žánrů klasické i moderní hudby ujímají sami účastníci – hudební amatéři a nadšenci,¹⁰⁹
- kurz **Trénování paměti**
- **Den pro dětskou knihu** – akce pro celou rodinu,
- **literární kavárny a přátelská setkání** se spisovateli a odborníky na různá témata života kolem nás,
- „**S knížkou do života**“ – k tomuto celostátnímu projektu (BOOK start) se knihovna připojila v březnu 2018. Jeho hlavním cílem je podpora čtení hned od narození,¹¹⁰
- zapojení do dalších celostátních knihovnických akcí: **Březen měsíc čtenářů, Týden knihoven,**
- **Klub deskových her,**
- **počítačová školení** pro olomouckou veřejnost, přístup k síti **internet zdarma.**

V roce 2015 byla otevřena místnost pro kojící matky v budově na náměstí Republiky.

Díky svým nabízeným službám, příjemnému prostředí a především aktivitám, které přesahují rámec knihovny, obdržela knihovna titul **NEJLEPŠÍ MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2015.**

---

¹⁰⁸ Co nebylo v učebnici – spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků 21. století. *Projekty* [online]. Olomouc [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: http://www.kmol.cz/wp-content/uploads/2018/05/co-nebylo-v-ucebnici_info.pdf

¹⁰⁹ Gramopárty aneb sdílená radost. *Místní kultura* [online]. Praha [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/gramoparty-aneb-sdilena-radost>

¹¹⁰ Výroční zpráva o činnosti a hospodaření v roce 2018. *Výroční zprávy* [online]. Olomouc [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz/wp-content/uploads/2019/03/vyrocní-zprava-za-rok-2018.pdf>

3.6.1 Výpůjční činnost

Výpůjční doba je ve čtyřech knihovnách celotýdenní (Ústřední knihovna na náměstí Republiky, pobočka Brněnská, pobočka Jungmannova, pobočka Neředín). V jedenácti malých pobočkách je otevřeno většinou 2krát týdně.

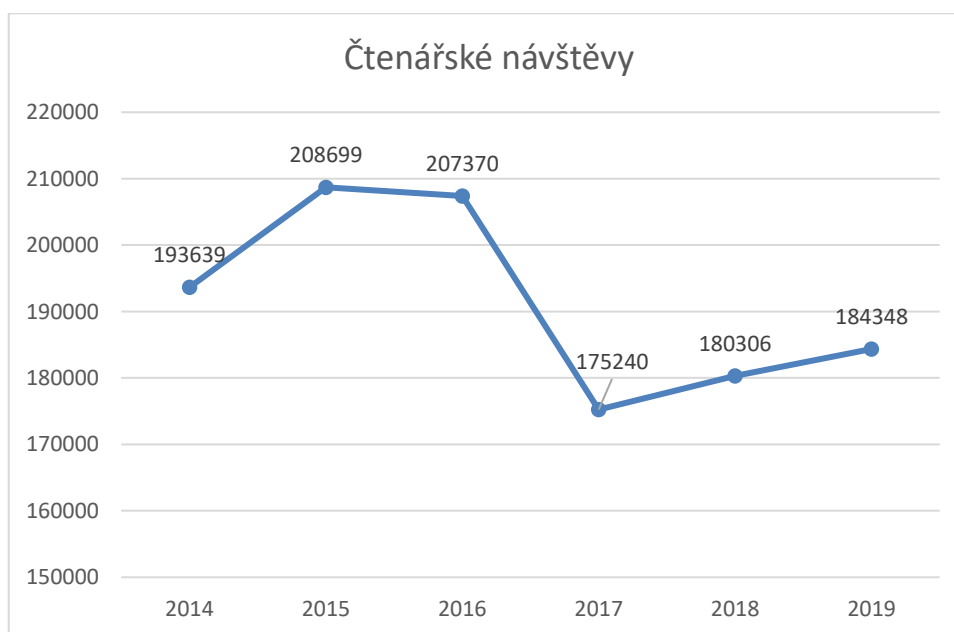
Knihovna se snaží o co nejméně výkyvů a nezavírá své prostory ani v letních měsících či přes vánoční svátky. Naopak v době všech školních prázdnin jsou dětská oddělení otevřená i dopoledne. Za imobilními spoluobčany jezdí pracovníci knihovny do domu s pečovatelskou službou v Erenburgově ulici. Za roční registraci v knihovně zaplatí dospělí 100 Kč; děti, studenti do 26 let, důchodci a držitelé průkazu ZTP mají slevu 50 % (50 Kč). Poplatky za prodlení se potom navyšují od 5 Kč do 200 Kč (třetí upomínka). Podrobný ceník je uveden v příloze.

Tabulka 6: Přehled výpůjční činnosti za jednotlivé roky

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Čtenářské návštěvy	193 639	208 699	207 370	175 240	180 306	184 348
Registrovaní čtenáři	11 112	11 232	11 169	11 097	11 274	11 726
Výpůjčky	583 265	548 067	520 238	494 043	448 739	421 342
Internet	29 797	25 366	23 014	18 479	15 615	12 754

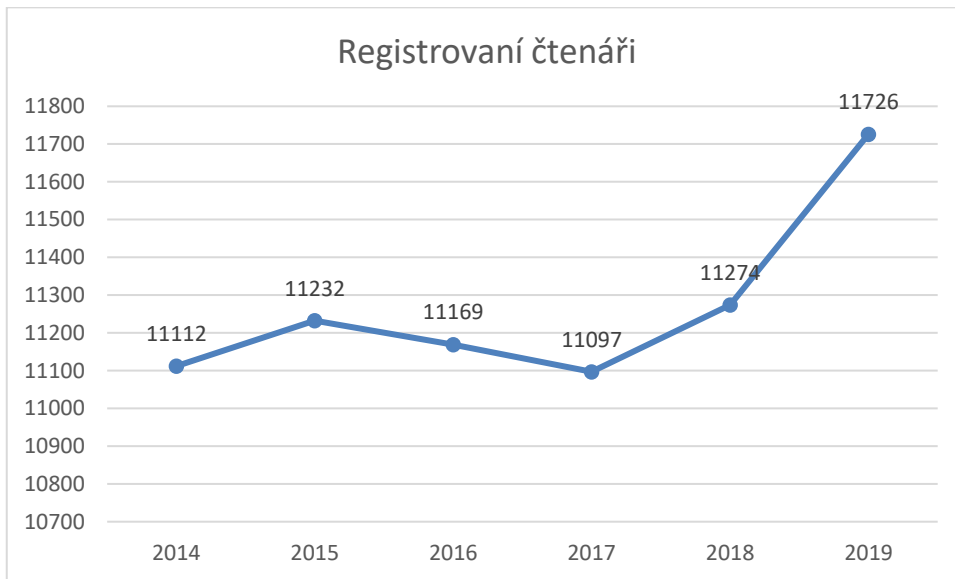
Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Graf 1: Vývoj čtenářských návštěv v letech 2014–2019

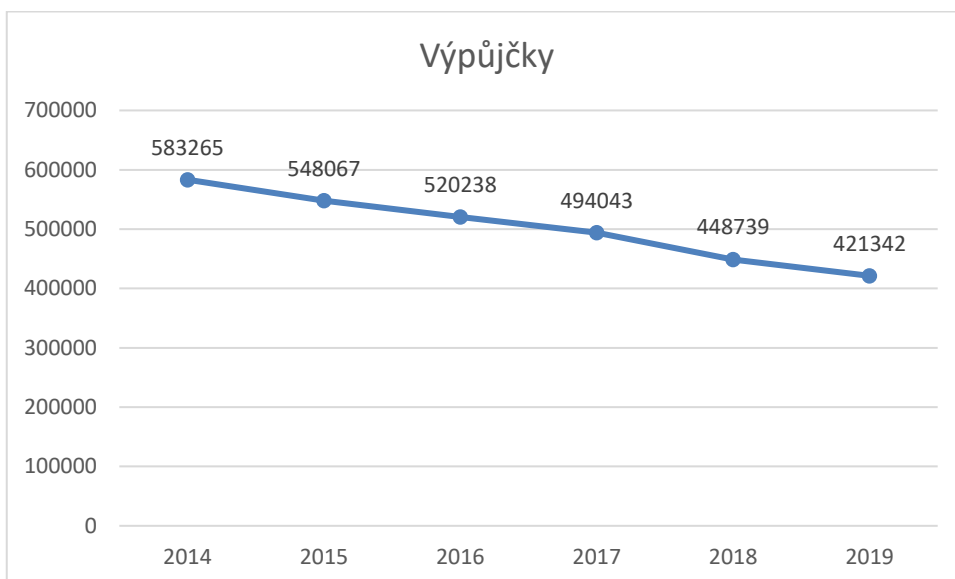
Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Graf č. 2 Vývoj registrovaných čtenářů v letech 2014–2019

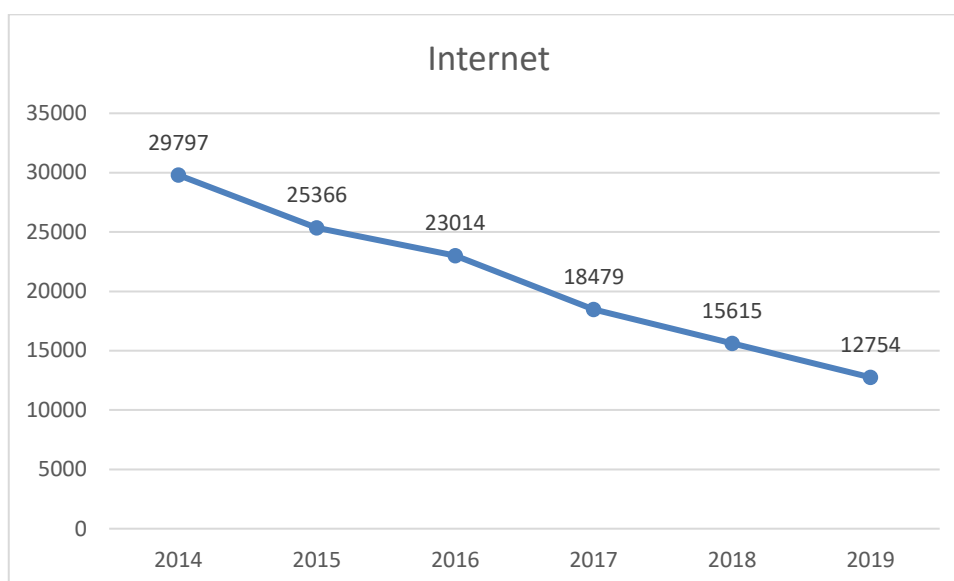
Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Graf č. 3 Vývoj výpůjček v letech 2014–2019

Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Graf č. 4 Vývoj internetových návštěv v letech 2014–2019

Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Nárůst počtu registrovaných čtenářů a čtenářských návštěv oproti minulému roku můžeme pozorovat v roce 2015, 2018 a 2019. Naopak ke značnému poklesu dochází mezi roky 2016 a 2017. Tento negativní jev může být pravděpodobně způsoben zavřením ulice 1. máje. Touto rekonstrukcí byla zapříčiněna špatná dostupnost do ústřední budovy na náměstí Republiky. Informace o poklesu výpůjček mezi lety 2014 a 2015 není zcela relevantní – jde o statistickou změnu, kdy se odstranilo započítávání výpůjčky ve chvíli, kdy si čtenář knihu půjčí, knihovnice mu sdělí, že ji měl již půjčenou, a čtenář ji okamžitě vrátí. Nicméně k poklesu výpůjček dochází dlouhodobě. A přestože došlo k velkému nárůstu počtu čtenářů v roce 2019, který přisuzují dobré spolupráci knihovny se školami, došlo k poklesu výpůjček. Velký je pokles uživatelů internetu, který je předpokládám způsoben rychlým rozšířením chytrých telefonů, a tak čtenáři v knihovně více využívají vlastních přístrojů a Wi-Fi připojení.

3.6.2 Regionální funkce knihoven

Regionální funkce poskytuje dle knihovního zákona 257/2001, § 2 písm. h, krajská knihovna a další jí pověřené knihovny v kraji. Knihovna města Olomouce je od roku 2003 jednou z nich. Oblast, kterou knihovna tímto způsobem zabezpečuje, zahrnuje 130 knihoven. Finančním garantem této služby je kraj. Kraj poskytuje KMOL dotaci, jedná se však o účelově vázanou dotaci, kdy její vyúčtování knihovna předává Olomouckému kraji.

Regionální funkce, které poskytuje KMOL:¹¹¹

- poradenská a konzultační činnost,
- statistika,
- vzdělávání knihovníků, semináře, porady,
- tvorba výměnných fondů (výpůjční řád výměnného souboru), oběh, distribuce,
- nákup a zpracování knih pořízených za prostředky obcí,
- servis knihovnického programu,
- pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů.

Cíle regionálních funkcí v návaznosti na knihovní zákon vydalo Ministerstvo kultury ČR v roce 2005 – Metodický pokyn k RF. Jsou v něm formulovány hlavní cíle regionálních funkcí knihoven.¹¹²

Výměnné soubory

Díky regionální funkci fungují mezi knihovnami v kraji tzv. výměnné soubory. Jedná se o soubory knih, které knihovna dostává 3x ročně a má je bezplatně zapůjčené po dobu 1 roku. Po této lhůtě soubor knih putuje do knihovny jiné a knihovna obdrží soubor nový. Výměnný soubor je barevně odlišen od vlastního fondu knihovny fialovým proužkem na hřbetu knihy a jiným označením uvnitř knihy. Tato služba umožňuje obměnu knihovního fondu, aniž by se muselo kupovat několik výtisků pro každou knihovnu.

3.6.3 Doplnování a zpracovávání knihovního fondu

Nákup knih je prováděn ze tří různých finančních zdrojů:¹¹³

- 1) z rozpočtu KMOL – pro všechna oddělení a pobočky Knihovny města Olomouce,
- 2) z finančních prostředků Olomouckého kraje na zajištění regionálních funkcí – tvorba výměnných souborů,

---

¹¹¹ Regionální funkce. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz/pro-knihovny/regionalni-funkce/>

¹¹² Regionální funkce knihoven v roce 2018. Knihovnický institut [online]. Praha, 2019 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/Zprava_RF_2018.pdf, str. 5

¹¹³ Výroční zpráva 2019. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <file:///C:/Users/admin/Downloads/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202019.pdf>

3) z finančních prostředků zřizovatelů knihoven na základě „Smlouvy o nákupu a zpracování knih hrazených z prostředků zřizovatele knihovny“ (obecní úřady v regionu Olomouc).

Tabulka 7: Čerpání finančních prostředků na nákup knihovního fondu (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Z rozpočtu KMOL	3 313 040	3 306 549	3 094 892	3 164 927	3 350 654
Dotace OK	584 968	922 381	908 094	1 131 493	914 940
Příspěvky od OÚ	150 000	139 996	99 994	102 974	88 979

Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Tabulka 8: Celkový přírůstek a úbytek knihovního fondu (složen z jednotek pro KMOL a výměnných fondů)

	2015	2016	2017	2018	2019
Přírůstek knihovního fondu	19 740	20 705	20 164	20 007	20 292
Úbytek knihovního fondu	17 882	17 809	31 125	25 930	15 073
Knihovní jednotky celkem	209 219	208 479	197 306	195 694	198 741

Zdroj: Výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

Nákup knih se zajišťoval především od distribučních firem, ostatní potřebné tituly se doplňují z nabídkových plánů nakladatelství a přes internetová knihkupectví. Při výběru titulů pomáhá nákupní komise složená z vedoucích oddělení a poboček. Knihovně se tímto souborným nákupem podaří snížit cenu o více než 30 %.

Úbytek tvoří odepsaný knihovní fond, což jsou opotřebované a zničené knihy nebo CD-ROMy, ztráty způsobené čtenáři a nedobytné výpůjčky. V roce 2017 se knihovna rozhodla udělat opravdu velkou aktualizaci fondu – zbavila se všech knih, které byly ve špatném fyzickém stavu či nebyly dlouhodobě půjčovány. Mimo obrovský počet literatury z 80. let bylo odepsáno i velké množství notového materiálu (lidé kopírují a málo si půjčují noty v knihovně, přestože kopie notového materiálu není dle zákona povolena).

Tyto noty knihovna darovala Evangelické konzervatoři v Olomouci. Řadu starých knih s regionálním zaměřením darovala Vědecké knihovně v Olomouci, která má archivační povinnost.

3.7 Útvar automatizace

Knihovna pracuje v plně automatizovaném knihovnickém systému Tritius, který je neustále aktualizován na novější verze. V ústředí i na pobočkách je celkem 112 počítačů, laptopů a tabletů, z toho je pro veřejnost určeno 58 (51 připojeno k internetu). O chod celé sítě se starají dva pracovníci.

Pravidelně dochází k obměňování výpočetní a knihovní techniky. Ke zvýšení bezpečnosti mailové pošty a přístupu na internet je využívána antispamová a antivirová ochrana instalovaná na firewallu od společnosti Kerio Technologies, která využívá i filtrování webových stránek.

Útvar automatizace zajišťuje také servis knihovnického programu Clavius/Lanius. Tuto službu poskytuje nejen KMOL, ale také v rámci regionálních funkcí městským a obecním knihovnám v obcích Olomouckého kraje.¹¹⁴

3.8 Zdroje financování organizace

Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, příspěvkové organizace nejsou zřizovány za účelem dosahování zisku, ale plní nepostradatelnou funkci v poskytování služeb veřejnosti. Typickým rysem této právní formy podnikání je tzv. vícezdrojové financování. KMOL jako příspěvková organizace hospodaří jednak s prostředky získanými vlastní činností, jednak s příspěvků a dotacemi přicházejícími do organizace z vnějšího prostředí. Veškeré finance, kterými organizace disponuje, lze charakterizovat jako:

- finance pocházející z rozpočtu zřizovatele, tedy statutárního města Olomouc,
- výnosy z hlavní a doplňkové činnosti KMOL,
- příspěvky obcí určené na nákup knih pro jejich obecní knihovny,
- dotace ze státního rozpočtu poskytované Ministerstvem kultury ČR,
- příspěvky ÚP na platy zaměstnanců,
- dotace z EU,
- vlastní peněžní fondy organizace,

---

¹¹⁴ Výroční zpráva 2019. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <file:///C:/Users/admin/Downloads/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202019.pdf>

- peněžní prostředky z Olomouckého kraje pro výkon regionálních funkcí, jedná se o účelově vázanou dotaci, která se účtuje zvlášť a předává Olomouckému kraji.

Tabulka 9: Zdroje financování KMOL (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Vlastní činnost	1 960 189	2 428 944	2 327 378	2 507 655	2 604 652
Příspěvek od zřizovatele na provoz	16 000 000	16 250 000	17 457 201	18 778 000	20 182 000
Dotace na regionální funkce	2 179 558	2 189 903	2 532 527	2 765 938	2 827 246
Dotace od úřadu práce	318 657	191 114			
Doplatek dotace Gruntvik	70 015				
Dotace z MK		130 000	350 000	128 000	161 000

Fondy

Následující tabulka znázorňuje stav peněžních fondů na účtech KMOL:

Tabulka 10: Přehled stavu na účtech peněžních fondů v letech 2015–2019 (zůstatek k 31. 12. daného roku, v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Rezervní fond	8 403	14 057	9 321	5 108	30 108
Investiční fond	322 851	51 198	174 638	515 365	423 789
Fond odměn	300 993	260 994	260 994	260 993	286 227
Fond kulturních a sociálních potřeb	6 466	45 612	31 373	17 939	1 845

Zůstatek rezervního fondu byl během roku 2015 navýšen o příděl z hospodářského výsledku předchozího roku ve výši 18 194,42 Kč. Z rezervního fondu byla v červenci 2015 čerpána částka 57 000 Kč na krytí daňových úlev z přiznání k dani z příjmů

právnických osob za rok 2014. V roce 2015 odpisy tvořily 302 853 Kč. Z fondu investic byl pořízen záložní server pro virtualizaci Fujitsu za 120 954 Kč. V roce 2015 nebyl nařízen odvod z investičního fondu. Z fondu odměn nebylo v roce 2015 čerpáno.

Zůstatek FKSP vyplývá ze zákonné tvorby a čerpání fondu během roku (příspěvky na stravné, peněžní odměny k životním a pracovním výročím zaměstnanců a příspěvek na občerstvení na výroční schůzi KMOL).

Zůstatek rezervního fondu byl během roku 2016 navýšen o příděl z hospodářského výsledku předchozího roku ve výši 58 283 Kč. Z rezervního fondu byla v září 2016 čerpána částka 52 630 Kč na krytí daňových úlev z přiznání k dani z příjmů právnických osob za rok 2015. Stav investičního fondu odpovídá tvorbě odpisů ve výši 330 677 Kč, pořízení nového automobilu Škoda Yeti za 352 516 Kč a firewallového a mailového serveru Fujitsu za 99 814 Kč a nařízenému odvodu zřizovatelem ve výši 150 000 Kč. Z fondu odměn byla na odměny zaměstnanců v listopadu 2016 čerpána částka ve výši 40 000 Kč. Během roku 2016 vyplývá zůstatek FKSP ze zákonné tvorby a čerpání.

Zůstatek rezervního fondu byl v květnu roku 2017 navýšen o příděl z hospodářského výsledku předchozího roku ve výši 52 264 Kč. Z rezervního fondu byla v říjnu 2017 čerpána částka 57 000 Kč na krytí daňových úlev z přiznání k dani z příjmů právnických osob za rok 2016. Stav investičního fondu odpovídá tvorbě odpisů ve výši 393 800 Kč, navýšení investiční částí dotace z grantu VISK 3 ve výši 475 000 Kč, pořízení 3 ks RFID bran do dospělého oddělení, čítárny a dětského oddělení v celkové výši 544 500 Kč a 2 ks RFID ručního digitálního asistenta za 200 860 Kč.

Zůstatek rezervního fondu byl v roce 2018 navýšen o příděl z hospodářského výsledku předchozího roku ve výši 52 786 Kč. Z rezervního fondu byla čerpána částka 57 000 Kč na krytí daňových úlev z přiznání k dani z příjmů. Investiční fond vzrostl díky tvorbě odpisů do výše 543 399 Kč a dotaci z programu VISK 3 na 570 000 Kč, z něj byl zakoupen knihovní systém Tritius za 772 672 Kč.

Zůstatek rezervního fondu byl v květnu roku 2019 navýšen o příděl z hospodářského výsledku předchozího roku ve výši 25 000 Kč. Z rezervního fondu v roce 2019 nebylo čerpáno. Investiční fond vzrostl tvorbou odpisů dlouhodobého hmotného majetku o 512 114 Kč, dlouhodobého nehmotného majetku do výše 188 900 Kč a z programu VISK 3 na 850 000 Kč. Z investičního fondu byly pořízeny: firewall (HW) za 108 893 Kč, 3 RFID brány pro pobočky Brněnská, Neředín a Jungmannova za 430 760 Kč, 3 selfchecky za 513 282 Kč, kaskádová sestava plynových kotlů na nám. Republiky 1 za

338 190 Kč, virtuální mail server za 69 965 Kč, 3 licence SIP2 v hodnotě 181 500 Kč. Fond odměn byl v květnu roku 2019 navýšen o příděl z hospodářského výsledku předchozího roku ve výši 25 233,56 Kč. Z fondu odměn nebylo v roce 2019 čerpáno. Zůstatek FKSP vyplývá ze zákonné tvorby a čerpání fondu během roku (příspěvky na stravné, peněžní odměny k životním a pracovním výročím zaměstnanců, příspěvky na vzdělávání zaměstnanců v angličtině, kulturní vystoupení a občerstvení na oslavě 130. výročí knihovny).

4. Analýza nákladů a výnosů

V této části se budeme zabývat analýzou nákladů a výnosů Knihovny města Olomouce, příspěvkové organizace za období 2015–2019.

Při zpracovávání posledního sledovaného roku 2019 bylo vycházeno z výkazů, které prozatím neprošly schválením od zřizovatele organizace – statutárního města Olomouce.

Tabulka 11: Náklady hlavní a doplňkové činnosti (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Náklady	20 441 624	22 917 080	24 818 869	25 224 514	25 960 273
HČ	20 581 865	22 917 080	24 818 869	25 165 716	25 929 641
DČ	0	0	0	58 798	30 632
HČ (%)	100 %	100 %	100 %	99,77 %	99,88 %
DČ (%)	0 %	0 %	0 %	0,23 %	0,12 %

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Na první pohled vidíme, že celkové náklady každým rokem rostou a převládají náklady z HČ. V letech 2015, 2016, 2017 knihovna nevykazovala náklady na hospodářskou činnost. Poslední dva roky ano, avšak v roce 2018 to bylo jen 0,23 % z celkových nákladů a 0,12 % v roce 2019.

Tabulka 12: Výnosy hlavní a doplňkové činnosti (v Kč)

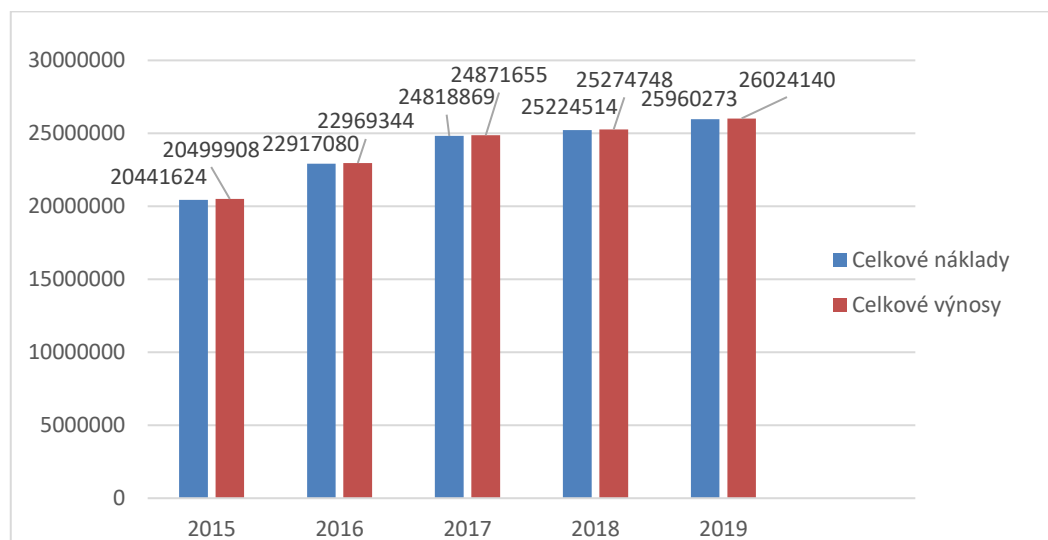
	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Výnosy	20 499 908	22 969 344	24 871 655	25 274 748	26 024 140
HČ	20 499 908	22 966 044	24 858 855	25 215 950	25 993 508
DČ	0	3 300	12 800	58 798	30 632
HČ (%)	100 %	99,99 %	99,95 %	99,77 %	99,88 %
DČ (%)	0 %	0,01 %	0,05 %	0,23 %	0,12 %

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Celkové výnosy mají za jednotlivé roky taktéž vzestupnou tendenci. Tabulka nám ukazuje podíl hlavní a doplňkové činnosti na celkových výnosech, z nichž výnosy za hlavní činnost mají výraznou převahu. V roce 2015 tvořily výnosy z hlavní činnosti 100

% celkových výnosů, v roce 2016 to bylo 99,99 %, 99,95 % v roce 2017, 99,77 % v roce 2018, 99,88 % v roce 2019.

Graf 5: Celkové náklady a výnosy vybrané organizace

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Tabulka 13: Celkový hospodářský výsledek organizace

	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Hospodářský výsledek	58 283	52 264	52 786	50 233	63 867

Celkové náklady i výnosy organizace každým rokem rostou. Ve všech sledovaných letech knihovna vykazuje poměrně vyrovnaný, kladný hospodářský výsledek. Ten putuje do fondů organizace.

4.1 Náklady vybrané organizace

Zde se budeme konkrétně zabývat jednotlivými náklady za činnost hlavní a za činnost doplňkovou.

4.1.1 Náklady z hlavní činnosti

Tabulka 14: Náklady z hlavní činnosti organizace (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Náklady	20 441 624	22 917 080	24 818 869	25 224 514	25 960 273

Náklady z činnosti	20 581 865	22 876 830	24 794 331	25 134 674	25 898 805
Spotřeba materiálu	4 834 782	5 453 992	4 766 322	5 151 354	5 161 561
Spotřeba energie	1 197 059	954 414	1 089 314	960 170	1 154 031
Opravy a udržování	585 324	276 423	305 773	385 492	364 051
Cestovné	51 542	49 994	62 126	100 916	110 699
Náklady na prezentaci	27 576	18 169	19 672	22 011	30 436
Ostatní služby	1 105 982	2 952 126	3 434 032	2 353 961	1 139 636
Mzdové náklady	8 874 072	8 986 479	10 095 360	11 003 620	11 808 118
Zákonné sociální po- jištění	2 890 082	2 925 014	3 307 599	3 603 362	3 836 468
Zákonné sociální ná- klady	387 750	436 746	516 321	525 802	629 763
Jiné sociální náklady	46 850	32 152	32 051	36 634	36 540
Jiné daně a poplatky					3 000
Odpisy dlouhodobého majetku	302 853	330 677	393 800	543 399	701 006
Náklady z drobného dlouhodobého ma- jetku	231 980	414 474	692 607	422 993	600 674
Ostatní náklady z čin- nosti	46 008	45 774	83 351	24 957	68 848
Finanční náklady	968	250	517	532	525
Kurzové ztráty	968	250	517	532	525
Náklady na trans- fery	0	0	0	0	0
Daň z příjmů	-141 210	40 000	20 020	30 510	30 310
Daň z příjmů	0	40 000	20 020	30 510	30 310
Dodatečné odvody daně z příjmů	-141 210				

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Položka **spotřeba materiálu** obsahuje různé množství nákladů jako je nákup knih, e-knih, CD, časopisů, not, dětských her, DDHM (Drobný dlouhodobý hmotný majetek) do 3 000 Kč, nákup tašek, provoz kopírky, tiskáren, kancelářské potřeby, čisticí prostředky, toaletní potřeby, potřeby pro autoprovoz, ochranné prostředky, spotřeba pohonných hmot. Náklady za nákup knih můžeme vidět v kapitole zpracovávání knihovního fondu.

Další položkou je **spotřeba energie**, kam organizace zařazuje náklady na zemní plyn, které slouží k vytápění budov, náklady na elektrickou energii na osvětlení a pohon elektrických zařízení a vodné.

Další sledovanou položkou jsou **opravy a udržování**, kam organizace zařazuje náklady na opravy a údržbu budov, přístrojů a ostatního majetku.

V roce 2015 v budově na náměstí Republiky proběhla rekonstrukce sociálního zařízení v druhém nadzemním podlaží za 108 953 Kč, oprava podlahy a stropu v místnosti skladu a kolárny za 65 500 Kč a nově připravovaná místnost pro kojící matky byla vybavena nábytkem a doplňky za částku 36 823 Kč. Došlo k výmalbě v budově na náměstí Republiky za 31 378 Kč (dětské oddělení a internetové centrum) a na pobočce Brněnská za 40 489 Kč (chodby, schodiště a dětské oddělení).

V roce 2016 se v budově na náměstí Republiky udělaly nové omítky ve sklepních prostorech za 33 750 Kč, došlo k výmalbě půjčovny pro dospělé za 32 714 Kč a opravě podlah v internetovém centru za 11 113 Kč.

V roce 2017 byla z nutných oprav realizována oprava elektroinstalace osobního výtahu v budově na náměstí Republiky za 198 971 Kč.

V roce 2018 byla realizována výměna trakčního kola, kladky a nosných lan za 90 278 Kč, dále oprava síťového úložiště NAS za 43 487 Kč a broušení podlahy ve třech místnostech čítárny za 37 510 Kč.

Největší akcí roku 2019 bylo vybavení pobočky Jungmannova novými regály, oprava výpůjčního pultu a dalšího nábytku za celkovou částku 175 700 Kč. Dále bylo během roku 2019 opraveno zařízení a vybavení v pronajímaných prostorách ve druhém podzemním podlaží v budově na náměstí Republiky 1 v hodnotě 156 600 Kč. Na pobočce Brněnská byla realizovaná oprava dveří a zárubní, pořízení rampy pro vozičkáře a šatního koutu celkem za 34 500 Kč.

V rámci položky **cestovné** organizace vykazuje pracovní cesty zaměstnanců. V roce 2018 a 2019 se náklady téměř zdvojnásobily.

Náklady na prezentaci zahrnují především propagaci na výstavách a akcích. Reklamu na knihovnu můžeme vidět v MDH Olomouc. Propagace probíhá především digitálně, na webových stránkách nebo facebookové stránce, proto náklady nejsou tak vysoké.

Náklady ostatních služeb zahrnují služby poskytnuté jinými organizacemi. Mezi ně například patří: svoz komunálního a tříděného odpadu, praní ručníků, umývání oken, účetní a hospodářský audit, správa knihovního účetního a mzdového programu, parkovací služby, poštovné, vzdělávání zaměstnanců, telefonní poplatky, internet, bankovní poplatky, reklama, pojištění, meziknihovní výpůjční služba.

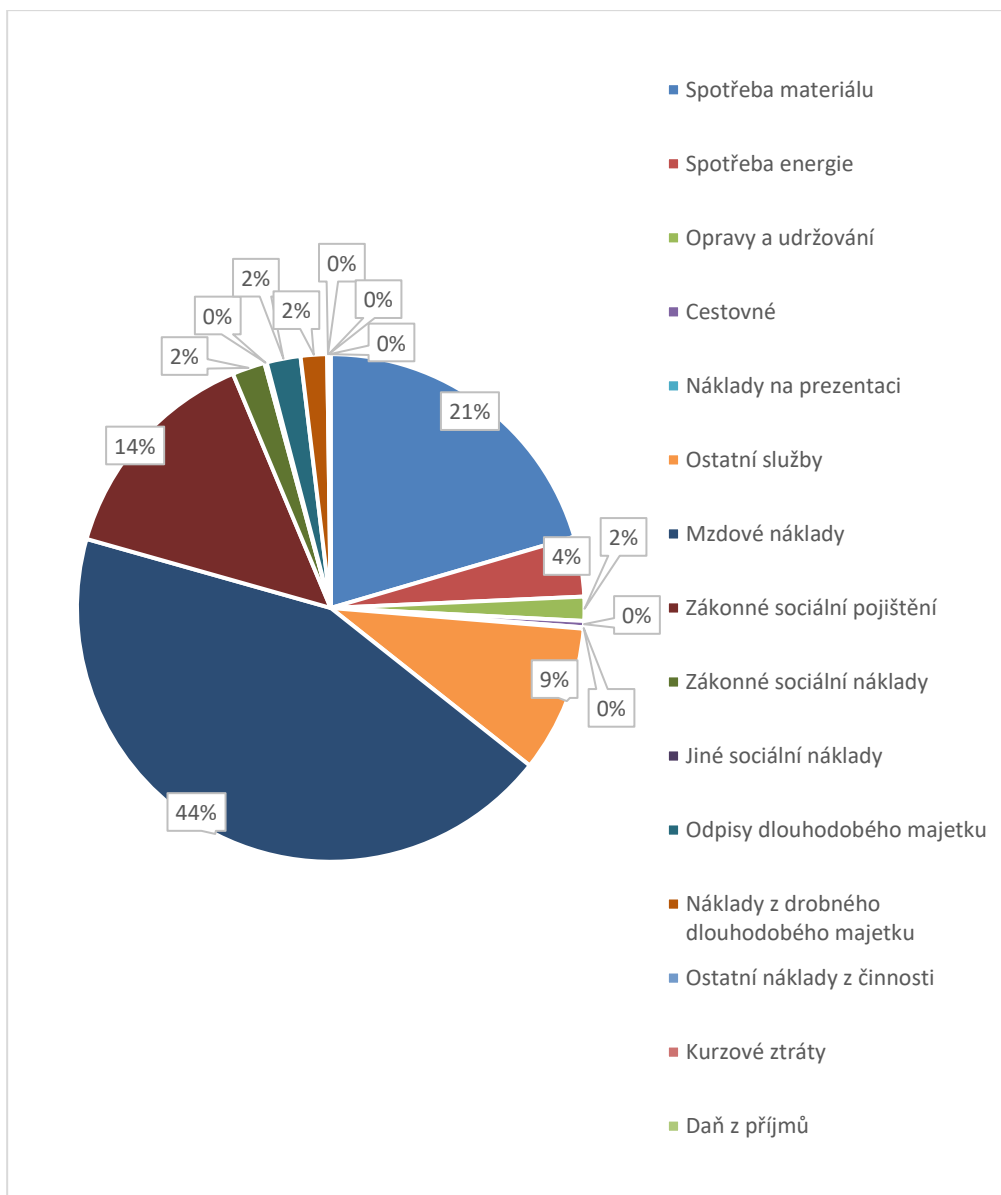
Největší nákladovou položkou jsou dlouhodobě **mzdové náklady**, které jsou spojené se zvyšováním platových tarifů dle nařízení vlády. K největšímu skoku došlo v roce 2017, kdy zřizovatel dokonce dvakrát navyšoval příspěvek na platy knihovníků. Součástí mzdových nákladů jsou i ostatní osobní náklady, odměny, prémie a také prostředky vyplacené v rámci dohod pro externisty.

Zákonné sociální náklady obsahují povinný příspěvek do fondu kulturních a sociálních potřeb, pojištění odpovědnosti organizace, náklady na závodní preventivní zdravotní péči a v neposlední řadě vzdělávání zaměstnanců.

Položka **odpisy** se každým rokem zvyšuje kvůli vzrůstajícímu počtu investičních akcí organizace.

Mezi **náklady na pořízení drobného dlouhodobého majetku** řadíme náklady na pořízení strojů, přístrojů a jiného inventáře.

Graf 6: Struktura nákladů z hlavní činnosti za rok 2018 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle tabulky č. 14

Na předchozím grafu vidíme zastoupení jednotlivých nákladů z hlavní činnosti za rok 2018. Je patrné, že největšími výdaji jsou mzdové náklady a spotřeba materiálu.

4.1.2 Náklady z doplňkové činnosti

Tabulka 15: Náklady doplňkové činnosti organizace (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Náklady	0	0	0	58 798	30 632
Náklady z činnosti	0	0	0	58 798	30 632
Spotřeba materiálu	0	0	0	40 187	15 499

Spotřeba energie	0	0	0	208	46
Ostatní služby	0	0	0	5 125	852
Mzdové náklady	0	0	0	9 909	10 638
Zákonné sociální pojištění	0	0	0	3 369	3597

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Náklady z DČ měla organizace jen v letech 2018 a 2019, jednalo se o prodej tašek s vtípným potiskem. Po počátečním boomu o Vánocích 2018 zájem postupně slábne.

4.2 Výnosy vybrané organizace

4.2.1 Výnosy z hlavní činnosti

Z uvedené tabulky můžeme vyčíst výnosy z hlavní činnosti, kterých organizace dosáhla. Jedná se o výnosy z činnosti, finanční výnosy a výnosy z transferů.

Tabulka 16: Výnosy hlavní činnosti organizace (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Výnosy	20 499 908	22 966 044	24 858 855	25 215 950	25 993 508
Výnosy z činnosti	1 960 189	2 425 088	2 314 335	2 448 613	2 573 874
Výnosy z prodeje služeb	1 320 961	1 293 387	1 254 833	1 355 114	1 324 979
Výnosy z pronájmu	302 394	508 752	443 845	507 665	672 76
Výnosy z prodeje materiálu	184 899	22 990	29 265	128 088	196 440
Výnosy z prodeje dlouhodobého hm. maj. kromě pozemků		69 330			
Čerpání fondů	57 000	92 630	57 000	57 000	
Ostatní výnosy z činnosti	94 935	437 999	529 392	400 745	379 749
Finanční výnosy	2 120	555	243	243	145
Úroky	2 120	555	243	243	145
Výnosy z transferů	18 537 599	20 540 401	22 544 277	22 767 094	23 419 489

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Položka **výnosy z prodeje služeb** obsahuje tržby z registračních poplatků a pokut od čtenářů.

Výnosy z pronájmu jsou od roku 2015 účtovány v hlavní činnosti organizace. Knihovna pronajímá nebytový prostor v budově na náměstí Republiky 1 v Olomouci Ob- lastnímu sdružení ODS Olomouc, půdní prostor budovy na náměstí Republiky 1 v Olo- mouci pro provozování anténního systému firmy T-Mobile Czech Republic, a. s. (do roku 2016), dále nebytové prostory na adrese Brněnská 82 Veterinární klinice Špruček, s. r. o. a byt v budově na adrese Brněnská 80 v Olomouci p. Františku Špručkovi (od roku 2018).

Největší výnosovou položku tvoří **výnosy z transferů**, které se každým rokem zvyšují. Zvyšování příspěvků je dáno zvyšováním cen knih, služeb a také rostoucími mzdovými náklady. Knihovna města Olomouce pracovala v roce 2015 s finančními pro- středky od zřizovatele ve výši 16 000 000 Kč určenými na provoz knihovny. Největší získanou dotací je dotace na regionální funkce 2 179 558 Kč z krajského rozpočtu. Od úřadu práce získala knihovna 318 657 Kč na podporu společensky uplatnitelných pracov- ních míst. Knihovna zdárně dokončila a vyúčtovala dotaci z evropských fondů – Pro- gramu celoživotního učení a obdržela doplatek ve výši 70 016 Kč.

V roce 2016 pracovala Knihovna města Olomouce s příspěvkem od zřizovatele ve výši 16 250 000 Kč, který byl dále navýšen o 740 000 Kč na propagaci a následně ještě o 1 000 000 Kč k vyrovnání závazku se společností EUROCLUB MORAVA, s. r. o. z důvodu ukončení nájemního vztahu. Dotace na regionální funkce z Olomouckého kraje činila 2 189 903 Kč. Příspěvek z úřadu práce na platy dvou nových pracovníků byl 191 114 Kč. Z Ministerstva kultury ČR knihovna čerpala dvě dotace ve výši 120 000 Kč na nákup počítačů a 10 000 Kč na nákup slovenské literatury.

Příspěvek od zřizovatele v roce 2017 činil 16 855 000 Kč. Z důvodu nařízení vlády došlo dvakrát ke zvýšení platů knihovníků, které byly hluboce pod celostátním průměrem. Došlo tedy k navýšení nejprve o 449 444 Kč a následně o 152 757 Kč. Účelově určenou dotaci ve výši 950 000 Kč obdržela knihovna na propagaci, a k vyrovnání závazků se společností EUROCLUB MORAVA, s. r. o. z důvodu ukončení nájemního vztahu částku 1 200 000 Kč. Dále dotaci 15 000 Kč na vytištění komiksu pro děti „Olo- mouc – průvodce pro děti a mimozemšťany“. Dotace na regionální funkce z Olomouc- kého kraje činila 2 532 527 Kč. Z Ministerstva kultury ČR byl využit grant ve výši 825 000 Kč.

Knihovna v roce 2018 pracovala s příspěvkem od zřizovatele 18 474 000 Kč, jež byl doplněn o 1 000 000 Kč jako účelově určenou dotaci na propagaci knihovny a v květnu ještě navýšen o 304 000 Kč jako pomoc města při zajištění zákonného navýšení platových tarifů vyplývajících z nařízení vlády. Dotace z kraje činila 2 765 638 Kč. Z Ministerstva kultury ČR se podařilo získat dotaci 698 000 Kč.

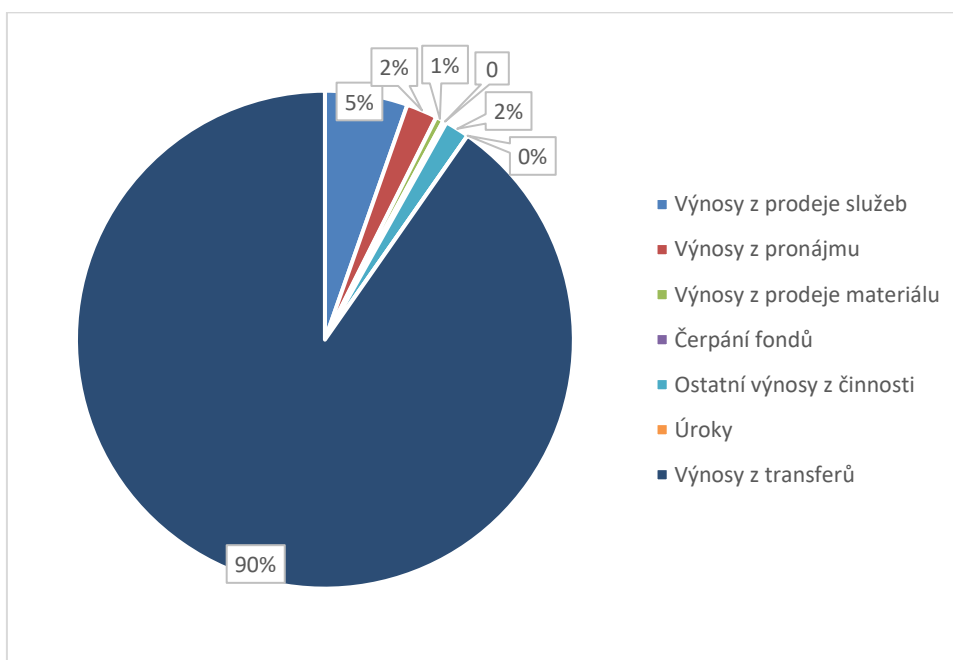
Knihovna pracovala v roce 2019 s finančními prostředky od zřizovatele ve výši 20 182 000 Kč. Z kraje získala dotaci na výkon regionálních funkcí ve výši 2 827 246 Kč. Z Ministerstva kultury ČR se knihovně podařilo získat 3 dotace v celkové výši 1 011 000 Kč.

Součástí **ostatních výnosů z činnosti** jsou i finanční příspěvky obdržené od obcí na nákup knih pro jejich obecní knihovny. Materiál a práce spojené s nákupem a zpracováním jsou hrazeny z krajské dotace na zajištění regionálních funkcí. V roce 2017 sem přibyla částka 93 328 Kč od pojišťovny jako kompenzace za vytopené prostory suterénu budovy na náměstí Republiky.

V roce 2016 došlo k **výnosu z prodeje dlouhodobého majetku**, a to prodejem vysloužilého vozidla Mitsubishi Space Star a vyřazené kopírky Canon.

V letech 2015, 2016, 2017, 2018 dochází pravidelně k **čerpání z fondů**. Z rezervního na krytí daňových úlev z přiznání k dani z příjmů právnických osob za předchozí rok. Z fondu odměn bylo čerpáno v roce 2016 (40 000 Kč) na odměny pro pracovníky. Z investičního fondu je čerpáno průběžně na pořizování investičního majetku knihovny.

Graf 7: Struktura výnosů hlavní činnosti pro rok 2018 (v %)

zdroj: vlastní zpracování dle tabulky č. 16

Uvedený graf znázorňuje strukturu výnosů z hlavní činnosti v roce 2018. Z 90 % jsou to výnosy z transferů. Výnosy z prodeje služeb tvoří 5 % z celkových výnosů z hlavní činnosti.

4.2.2 Výnosy z doplňkové činnosti

Tabulka 17: Výnosy doplňkové činnosti organizace (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
Σ Výnosy	0	3 300	12 800	58 798	30 632
Výnosy z činnosti	0	3 300	12 800	58 798	30 632
Výnosy z prodeje služeb	0	3 300	12 800	8 000	3 900
Ostatní výnosy z činnosti	0	0	0	50 798	26 732

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Pro větší komfort čtenářů byla do knihovního katalogu zařazena služba mojeID, která umožňuje přihlášení i do řady dalších aplikací či služeb na internetu. Knihovna poskytuje jako jediná v Olomouci zdarma ověření dokladů k získání čísla mojeID. Poskytovatel této

služby firma CZ.NIC, z. s. p. o. proplácí náklady na jednoho čtenáře ve výši 100 Kč. Tato hospodářská činnost v roce 2016 vynesla 3 300 Kč a v roce 2017 již 12 800 Kč.

V roce 2018 knihovna rozšířila hospodářskou činnost o prodej plátěných tašek s motivem „Dinosauři nečetli a vymřeli“. Tento počín měl velký úspěch, prodalo se cca 1300 ks. Taška se prodávala za 40 Kč/ks (cca cena nákladů na jednu tašku). Prodej tašek vynesl 50 798 Kč. Za službu mojeID knihovna obdržela 8 000 Kč.

V roce 2019 obdržela knihovna za službu mojeID 3 900 Kč a díky zájmu čtenářů pokračovala s prodejem tašek, který vynesl 26 680 Kč. Z kapacitních důvodů musela knihovna zaslání tašek mimo Olomouc po 2 měsících ukončit a ponechat jen možnost zakoupení tašky v knihovně.

5. Modifikovaná finanční analýza

Tato část práce se zabývá modifikovanou finanční analýzou Knihovny města Olomouce za období 2015–2019. Vybrané ukazatele berou ohled na specifika neziskového sektoru.

5.1 Ukazatele autarkie

Autarkie hlavní činnosti na bázi výnosů a nákladů

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$A_{HV-H\check{C}} = \frac{V_{H\check{C}}}{N_{H\check{C}}} \times 100 \text{ (\%)} \quad (\text{vzorec \check{c}. 1})$$

$A_{HV-H\check{C}}$ je autarkie hlavní činnosti na nákladově výnosové bázi,

$V_{H\check{C}}$ jsou výnosy z hlavní činnosti,

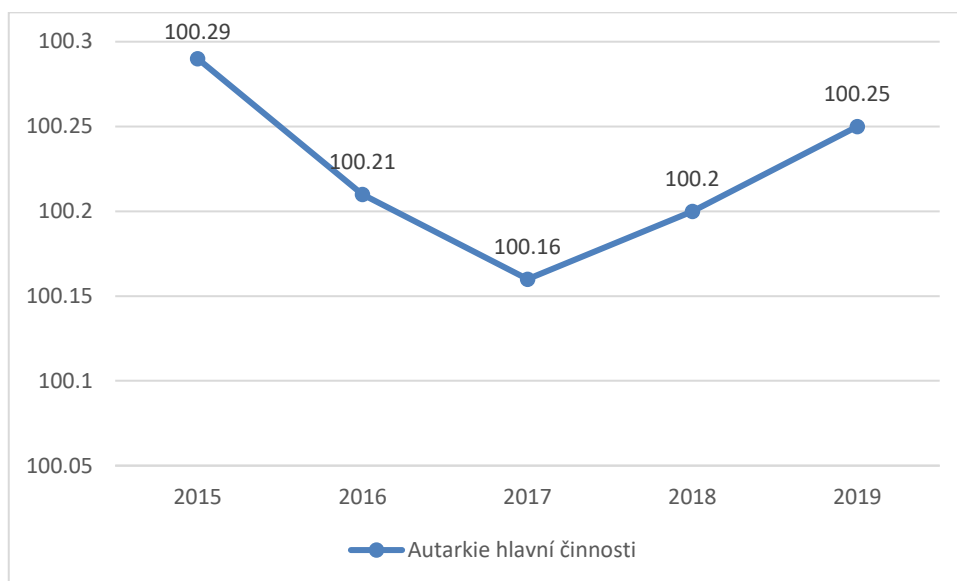
$N_{H\check{C}}$ jsou náklady hlavní činnosti.

Tabulka 18: Výpočet autarkie hlavní činnosti na bázi výnosů a nákladů (v Kč, zaokrouhleno na dvě desetinná místa)

	2015	2016	2017	2018	2019
$V_{H\check{C}}$	20 499 908	22 966 044	24 858 855	25 215 950	25 993 508
$N_{H\check{C}}$	20 441 624	22 917 080	24 818 869	25 165 716	25 929 641
$A_{HV-H\check{C}}$	100.29	100.21	100.16	100.20	100.25

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Graf 8: Vývoj autarkie na výnosově nákladové bázi

Zdroj: vlastní zpracování dle tabulky č. 18

Ukazatel by měl dosahovat hodnot vyšších než 1, tehdy jsou výnosy vyšší než náklady. Organizace byla schopna krýt své náklady dosaženými výnosy ve všech posuzovaných letech.

5.2 Ukazatele rentability

5.2.1 Rentabilita nákladů doplňkové činnosti

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$r_{ND\check{c}} = \frac{HV_{D\check{c}}}{N_{D\check{c}}} \times 100 (\%) \quad \text{vzorec \check{c}. 2}$$

$r_{ND\check{c}}$ je rentabilita nákladů doplňkové činnosti,

$HV_{D\check{c}}$ je hospodářský výsledek doplňkové činnosti,

$N_{D\check{c}}$ jsou náklady doplňkové činnosti.

Tabulka 19: Výpočet rentability nákladů doplňkové činnosti (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
$HV_{D\check{c}}$	0	3 300	12 800	0	0

N _{DC}	0	0	0	58 798	30 632
r _{NDČ}	0	0	0	0	0

Zdroj: výroční zprávy organizace, vlastní zpracování

V roce 2015 neprovozovala organizace žádnou doplňkovou činnost. V letech 2016, 2017 neměla náklady na doplňkovou činnost. V letech 2018 a 2019 z ní měla nulový hospodářský výsledek. Rentabilita nákladů doplňkové činnosti je tedy během sledovaného období nulová. Doplňková činnost není v organizaci úspěšná.

5.2.2 Ukazatel pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti

Tento ukazatel nemá smysl uvádět, jelikož organizace vykazuje zisk z hlavní činnosti ve všech zkoumaných letech.

5.3 Ukazatele likvidity

5.3.1 Okamžitá likvidita

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$L_I = \frac{P_e}{KZ_v} \quad (\text{vzorec č. 3})$$

L_I je okamžitá likvidita,

P_e jsou peníze a jejich ekvivalenty (krátkodobý finanční majetek),

KZ_v jsou krátkodobé závazky.

Tabulka 20: Výpočet okamžité likvidity organizace (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
P_e	1 643 976	1 314 466	1 625 527	1 722 828	1 748 599
KZ_v	1 973 182	1 462 307	1 643 829	1 750 380	1 887 571
L_I	0.83	0.90	0.99	0.98	0.93

Zdroj: výroční zprávy, vlastní zpracování

Hodnoty okamžité likvidity jsou vyšší než doporučená hodnota 0,2, avšak jak popisuje Kraftová (2002, s. 115), neziskový sektor zpravidla dosahuje vyšších hodnot.

Z uvedených výsledků tedy lze říct, že organizace by neměla mít problém se splácením svých krátkodobých závazků. Ovšem musí dávat pozor na neefektivní vázání finančních prostředků, které se znehodnocují.

5.3.2 Pohotová likvidita

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$L_{II} = \frac{P_e + P_o}{KZ_v} \quad \text{vzorec č. 4}$$

L_{II} je pohotová likvidita,

P_e jsou peníze a jejich ekvivalenty (krátkodobý finanční majetek),

P_o jsou krátkodobé pohledávky,

KZ_v jsou krátkodobé závazky.

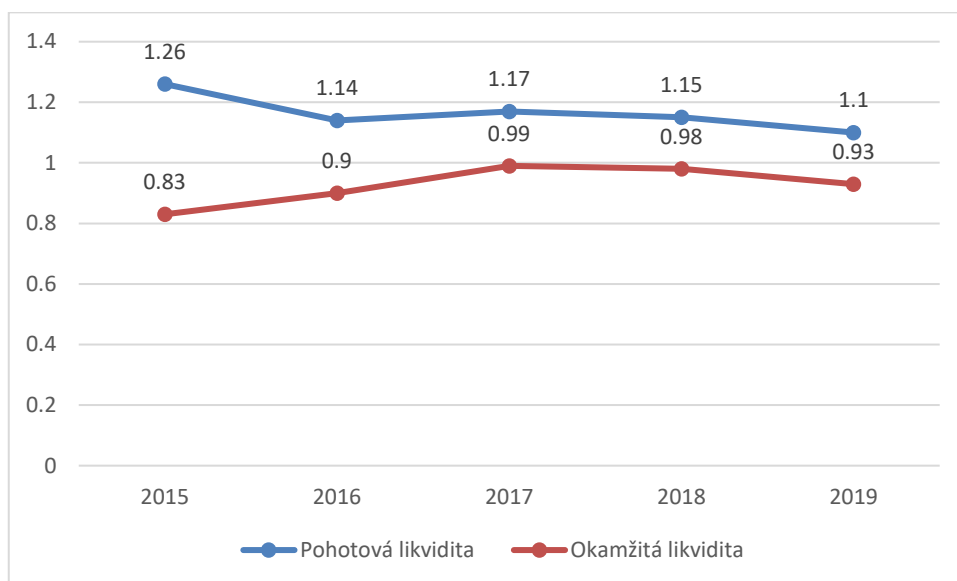
Tabulka 21: Výpočet pohotové likvidity organizace (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
P_e	1 643 976	1 314 466	1 625 527	1 722 828	1 748 599
P_o	838 444	351 979	298 526	290 584	321 866
KZ_v	1 973 182	1 462 307	1 643 829	1 750 380	1 887 571
L_{II}	1.26	1.14	1.17	1.15	1.10

Zdroj: výroční zprávy, vlastní zpracování

Ve všech sledovaných letech vypočtená hodnota lehce překračuje doporučenou hodnotu 1, která představuje vyrovnanost mezi krátkodobými pohledávkami a krátkodobými závazky. Organizace je solventní a přitom zbytečně neváže prostředky v penězích a pohledávkách. V roce 2015 byla hodnota krátkodobých pohledávek podstatně vyšší než v následujících letech, proto také vykazuje nejhorší výsledek.

Graf 9: Vývoj pohotové a okamžité likvidity

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků tabulky č. 20 a 21

Uvedený graf porovnává pohotovou a okamžitou likviditu, kde lze zpozorovat podobný trend vývoje. Výrazná odchylka v roce 2015 je způsobena vysokou hodnotou krátkodobých pohledávek.

5.3.3 Čistý pracovní kapitál

Výpočet byl proveden podle následujícího vzorce:

$$P_k = OA - KZ_v \quad \text{vzorec č. 5}$$

P_k je čistý pracovní kapitál,

OA jsou oběžná aktiva,

KZ_v jsou krátkodobé závazky.

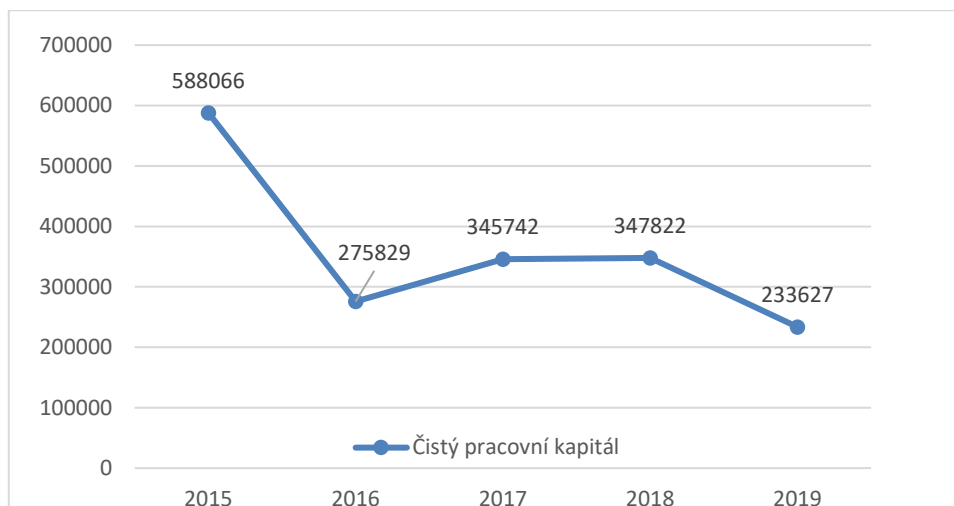
Tabulka 22: Výpočet čistého pracovního kapitálu (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019
OA	2 561 248	1 738 136	1 989 571	2 098 202	2 121 198
KZ_v	1 973 182	1 462 307	1 643 829	1 750 380	1 887 571
P_k	588 066	275 829	345 742	347 822	233 627

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů organizace

Čistý pracovní kapitál organizace dosahuje kladných a poměrně vysokých hodnot, což je velice pozitivní. Organizace má dostatek prostředků pro běžnou provozní činnost. V roce 2015 měla organizace vysokou hodnotu oběžných aktiv.

Graf 10: Vývoj čistého pracovního kapitálu

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků tabulky č. 22

5.4 Ukazatele aktivity

Míra vázanosti fixních aktiv ve výnosech

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$\text{Míra vázanosti FA na výnosech} = \frac{FA}{V} \quad \text{vzorec č. 6}$$

FA je hodnota fixních aktiv v zůstatkové ceně,

V jsou celkové výnosy.

Tabulka 23: Výpočet míry vázanosti fixních aktiv na výnosech (v Kč)

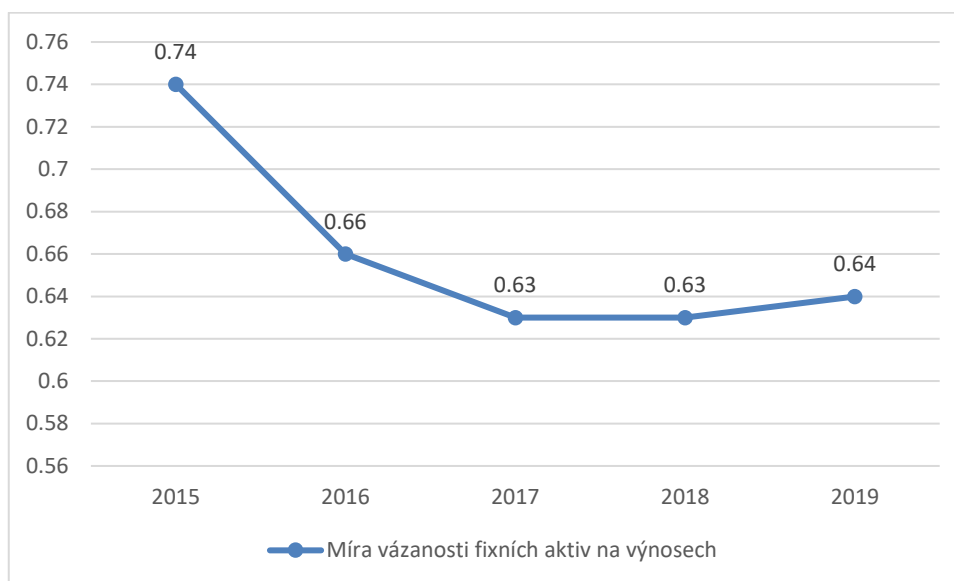
	2015	2016	2017	2018	2019
FA	15 128 946	15 214 187	15 565 757	16 018 310	16 781 036
V	20 499 908	22 969 344	24 871 655	25 274 748	26 024 140
FA/V	0.74	0.66	0.63	0.63	0.64

Zdroj: Vlastní zpracování dle výkazů organizace

Výsledná hodnota vyjadřuje počet let, za která by se stávající objem stálých aktiv obrátil v objemu výnosů daného roku. Nižší hodnoty ukazatele (tj. nižší počet let) vypovídají o vyšší intenzitě využívání stálých aktiv při tvorbě výkonů (výnosů).¹¹⁵

Hodnoty vyšly poměrně nízké, což je pozitivní, jelikož peníze jsou dříve k dispozici (rychleji se otočí).

Graf 11: Vývoj míry vázanosti fixních aktiv na výnosech

Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 23

5.5 Ukazatele financování

5.5.1 Míra finanční nezávislosti (stability)

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$\text{Míra finanční nezávislosti} = \frac{VK}{K} \times 100 (\%) \quad \text{vzorec č. 7}$$

VK je vlastní kapitál,

K je celkový kapitál.

¹¹⁵ OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4. Str. 114.

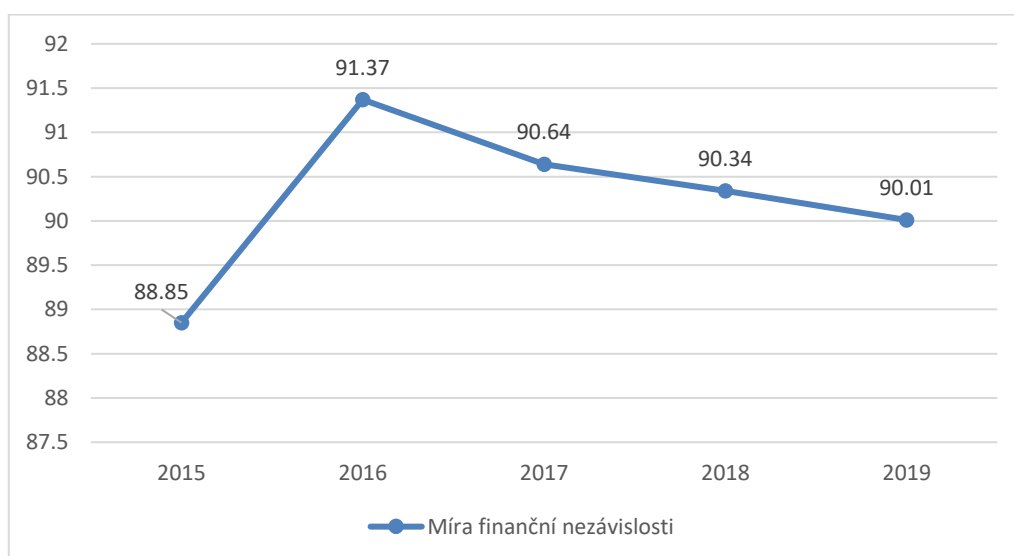
Tabulka 24: Výpočet míry finanční nezávislosti

	2015	2016	2017	2018	2019
VK	15 717 012	15 490 016	15 911 489	16 366 133	17 014 663
K	17 690 194	16 952 323	17 555 319	18 116 513	18 902 234
Míra fi- nanční nezá- vislosti (%)	88.85	91.37	90.64	90.34	90.01

Zdroj: Vlastní zpracování dle výkazů organizace

Nejhorší hodnotu finanční nezávislosti vykazovala organizace v roce 2015. Naopak nejvíce finančně nezávislá byla v roce 2016, kdy měla 91,37 % vlastních příjmů.

Graf 12: Vývoj míry finanční nezávislosti (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle tabulky č. 24

5.5.2 Míra věřitelského rizika

Výpočet byl proveden dle následujícího vzorce:

$$\text{Míra věřitelského rizika} = \frac{CK}{K} \times 100 (\%) \quad \text{vzorec č. 8}$$

CK jsou cizí zdroje,

K je celkový kapitál.

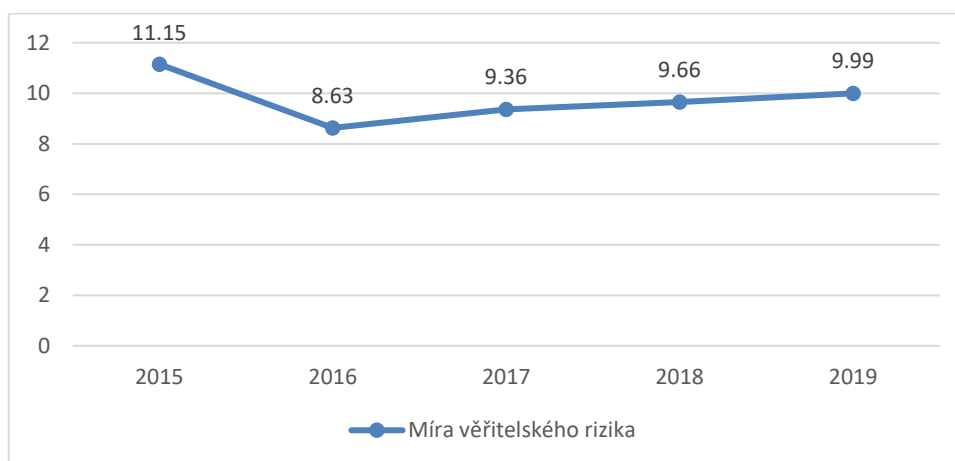
Tabulka 25: Výpočet míry věřitelského rizika

	2015	2016	2017	2018	2019
CK	1 973 182	1 462 307	1 643 829	1 750 380	1 887 571
K	17 690 194	16 952 323	17 555 319	18 116 513	18 902 234
Míra věřitelského rizika (%)	11.15	8.63	9.36	9.66	9.99

Zdroj: Vlastní zpracování dle výkazů organizace

Nejvyšší věřitelské riziko vykazovala organizace v roce 2015. Tehdy měla nejvyšší oddíl cizích zdrojů na celkovém kapitálu.

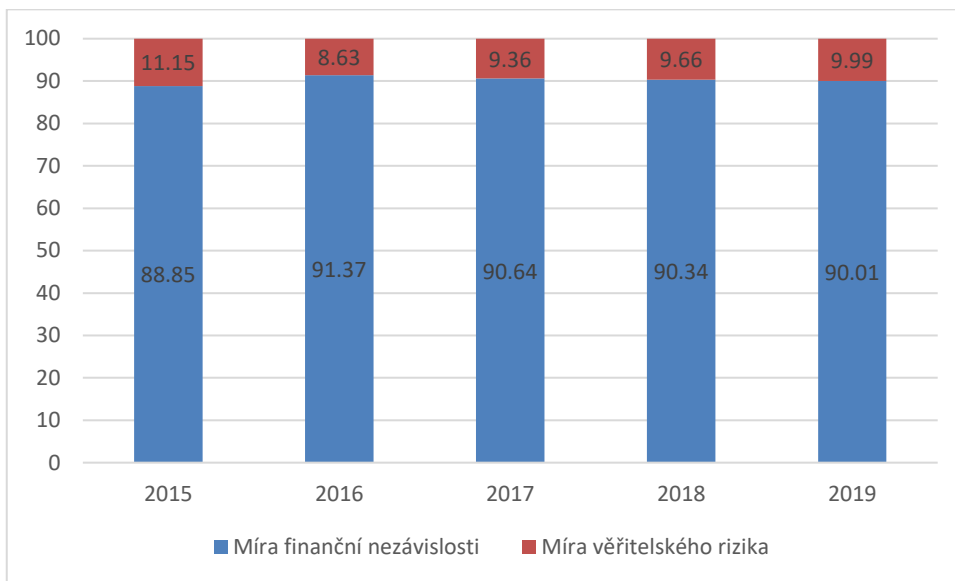
Graf 13: Vývoj míry věřitelského rizika (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle výsledků tabulky č. 25

Na následujícím grafu jsou pro přehlednost zobrazeny oba ukazatele financování. Míra finanční stability nám vlastně představuje úroveň vlastního kapitálu a míra věřitelského rizika naopak úroveň cizích zdrojů. Dohromady tak utvářejí hodnotu 100 %, což představuje celkový kapitál organizace. Graf nám tedy přehledně zobrazuje i zastoupení vlastního kapitálu a cizích zdrojů na celkových pasivech.

Graf 14: Celková pasiva organizace

Zdroj: vlastní zpracování dle tabulek č. 24 a 25

6. Zhodnocení hospodaření vybrané organizace

Ke zhodnocení hospodaření Knihovny města Olomouce za roky 2015–2019 byla použita řada ukazatelů. Nejprve byla příspěvková organizace podrobena analýze nákladů a výnosů. Jelikož je organizace povinna sledovat náklady a výnosy z hlavní a doplňkové činnosti odděleně, byla i tato analýza vedena zvlášť. Následná finanční analýza měla za úkol pomocí poměrových ukazatelů odhalit slabé stránky organizace, které by do budoucna mohly být hrozbou pro chod organizace, a poukázat na silné stránky, které by organizace mohla v budoucnu využít jako příležitost ke zlepšení a dalšímu rozvoji. Při zpracování finanční analýzy se vycházelo z finančních výkazů pro účetní uzávěrku, a to z rozvahy a výkazu zisků a ztrát.

Celkové náklady a výnosy organizace každým roce rostou. Ve všech sledovaných letech organizace vykazovala kladný hospodářský výsledek.

V organizaci výrazně převažuje hlavní činnost nad doplňkovou. Doplňkovou činnost v roce 2015 knihovna neprovozovala vůbec. Následně začala provozovat službu mojeID, která v roce 2016 vynesla zisk 3 300 Kč, 12 800 Kč v roce 2017. V letech 2018 a 2019 rozšířila svou doplňkovou činnost o prodej plátěných tašek, dokonce provozovala e-shop. Činnost e-shopu ukončila z provozních důvodů. V těchto letech knihovna vykazovala z DČ nulový zisk.

Při analýze nákladů na hlavní činnost organizace bylo zjištěno, že největší část těchto nákladů připadá na mzdové náklady. Během sledovaného období došlo k největšímu nárůstu v osobních nákladech v období 2017–2018, a to v důsledku systematizace ve mzdové oblasti. V roce 2018 tyto náklady tvořily 44 % z celkových nákladů, zákonné sociální pojištění (14 %), zákonné sociální náklady (2 %), jiné sociální náklady. Náklady na spotřebu materiálu, kam patří nákup knih, tvořily 21 %.

Knihovna každý rok vynakládá prostředky na opravy a údržbu svěřeného majetku. Ne vždy, jak píše ve své výroční zprávě, má dostatek financí na všechny rekonstrukce, které by si přála udělat. Nemalé finanční prostředky investuje do nákupu technického vybavení a zabezpečení, serverů a RFID bran, ty jsou hrazeny z investičního fondu.

Ve výnosových položkách hrají zásadní roli výnosy z transferů. V tomto ohledu knihovna využívá několik zdrojů, což je pozitivní. Největší částkou přispívá zřizovatel, což je město Olomouc. Dále knihovna každý rok obdrží dotaci z Olomouckého kraje na výkon regionálních funkcí. Její význam je popsán v předchozích kapitolách. V roce 2018

výnosy z transferů činily 90 % celkových výnosů organizace. Výnosy z prodeje služeb tvoří 5 % z výnosů hlavní činnosti. Knihovna také pronajímá prostory, které tvoří 2 % z výnosů organizace.

Další pohled na hospodaření organizace nám poskytla modifikovaná finanční analýza.

Z ukazatelů autarkie byla vybrána autarkie hlavní činnosti na bázi výnosů a nákladů, která nám poskytla údaje o tom, že organizace byla ve všech posuzovaných letech finančně soběstačná.

Ukazatele rentability potvrdily nefunkční doplňkovou činnost organizace. Rentabilita nákladů doplňkové činnosti je ve všech sledovaných letech nulová.

Co se týče ukazatelů likvidity, okamžitá a pohotová likvidita spolu s čistým pracovním kapitálem nám poskytly lepší informace o tom, jak moc je organizace solventní. Okamžitá likvidita byla v rozmezí 0,83–0,99, přitom doporučená hodnota se uvádí 0,2, avšak dle Kraftové (2002, s. 115) se v neziskovém sektoru dosahuje vyšších hodnot. To organizace výrazně splňuje a neměla by mít tedy problém se splácením svých krátkodobých závazků, avšak čím je hodnota vyšší, tím spíš může docházet k neefektivnímu vázání finančních prostředků, stejně jako u likvidity pohotové. Pohotová likvidita se pohybovala v rozmezí 1,10–1,26. To se velmi blíží doporučené hodnotě 1. Můžeme konstatovat, že organizace vykazuje vyrovnanost mezi krátkodobými pohledávkami a krátkodobými závazky. Čistý pracovní kapitál nám dává představu o disponibilních prostředcích organizace pro její běžnou provozní činnost. Celkově hodnoty čistého pracovního kapitálu vyšly pozitivně a potvrdily ukazatele likvidity. Nejvíce prostředků pro svou činnost měla organizace v roce 2015, kdy vykazovala vysokou hodnotu oběžných aktiv oproti dalším zkoumaným rokům.

Do ukazatele aktivity byla zařazena míra vázanosti fixních aktiv ve výnosech. Hodnoty vyšly poměrně nízké, což je pozitivní, jelikož nedochází k velkému vázání zdrojů. Nejlepších hodnot vázaností fixních aktiv na výnosech dosáhla organizace v letech 2017 a 2018, kdy se objem stálých aktiv otočil za 0,63 roku.

Poslední částí modifikované finanční analýzy jsou ukazatele financování. Jako první byla vybrána míra finanční nezávislosti (stability), která by měla být alespoň ve výši 70 %. Ve všech sledovaných letech byla tato podmínka splněna. Výsledné hodnoty se pohybovaly mezi 88,85–91,37 %. Druhým ukazatelem je míra věřitelského rizika, která nám

dává přehled o tom, jestli je z pohledu věřitelů u organizace nějaké riziko, že by nebyla schopna dostát svým závazkům. Jedná se o opačný ukazatel k finanční stabilitě.

Po celkovém zhodnocení lze říct, že je hospodaření organizace velmi stabilní. Během sledovaných let nedocházelo k velkým výkyvům.

KMOL je velice aktivní a stále vymýšlí nové projekty a akce, které podporují veřejný život ve městě. V budoucnosti chce knihovna otevřít moderní TechLab centrum pro děti a mládež (práce s robotickými hračkami a 3D tiskem).

Dalším záměrem je otevřít novou pobočku v oblasti stále se rozvíjejících sídlišť Povel a Nové Sady. Rada města Olomouce zařadila zřízení nové pobočky do souboru budoucích investic a vyhlásila architektonickou soutěž o přeměnu bývalé kotelny v Trnkově ulici na pobočku knihovny.¹¹⁶

---

¹¹⁶ Ze staré kotelny bude knihovna. *Statutární město Olomouc* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/24657>

7. Návrhy na zlepšení

Následující část práce se věnuje návrhům, které by měly vést ke zlepšení současného stavu organizace. Z provedené analýzy nákladů a výnosů bylo zjištěno, že knihovna neprovozuje efektivně doplňkovou činnost, ale naopak v hlavní činnosti se jí daří udržovat kladný hospodářský výsledek. Jelikož náklady budou pravděpodobně každým rokem stoupat, organizace by se měla věnovat vlastním příjmům a nespoléhat se na rostoucí výnosy z transferů. Při zpracovávání návrhové části práce tedy bude brán zřetel na další podporu návštěvnosti, která by měla zajistit pozvednutí tržeb. V rámci modifikované finanční analýzy nebyly zjištěny závažnější problémy.

7.1 Komunitní knihovny

V současné době se setkáváme s hyperinflací informací. Tento pojem označuje prostý fakt, že pro získání informace není nutné navštěvovat knihovnu. Informace jsou snadno dostupné v elektronické podobě, a tak si je můžeme z pohodlí domova vyhledat. Většina lidí se cítí zahlcena a unavena nadbytkem informací. A proto dalším opatřením, jak zvýšit příjmy knihovny, a přitom nezvedat cenu registrace, je využití potenciálu sítě knihoven jako přirozených komunitních center. Dokážu si to jasně představit na pobočkách v městských částech, kde v současné době převládá malá návštěvnost. Ostatně inspiraci můžeme hledat ve světě, kde jsou běžně komunitní knihovny součástí malých obcí.

Z průzkumu EU vyšlo najevo, že v České republice je v přepočtu na obyvatele nejvíce knihoven na světě.¹¹⁷ Čísla říkají, že jedna knihovna připadá na 1 970 obyvatel, to mimo jiné znamená, že je v Česku více knihoven než základních škol. Taková hustota je ve světě zcela unikátní. Průměr Evropské unie je čtyřikrát menší, v případě Spojených států amerických je to dokonce desetkrát méně. V USA vychází jedna knihovna na 19 583 obyvatel.

Za takto hustou síť knihoven vděčíme Masarykově první republice. V roce 1919 byl schválen zákon, jenž nařizoval každému městu i vesnici mít vlastní knihovnu. Cíl byl

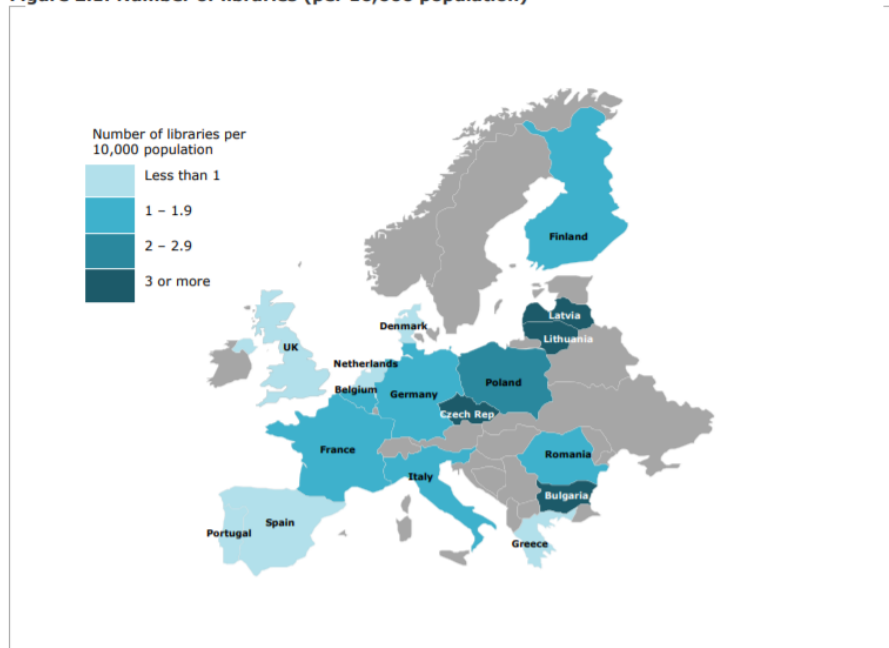
---

¹¹⁷ *Cross-European survey to measure users' perceptions of the benefits of ICT in public libraries* [online]. 2013 [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/22718/Final%20Report%20-%20Cross-European%20Library%20Impact.pdf?sequence=1>

poměrně zřejmý. Po rozpadu Rakouska-Uherska chtěla vláda upevnit postavení češtiny v Československé republice.¹¹⁸

Obrázek 5: Počet knihoven na 10 000 obyvatel ve vybraných státech

Figure 2.1: Number of libraries (per 10,000 population)

Source: TNS desk research

Zdroj: <https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/22718/Final%20Report%20-%20Cross-European%20Library%20Impact.pdf?sequence=1>

Co je cílem?¹¹⁹

- Cílem komunitních knihoven je zapojit co nejvíce obyvatel k aktivní účasti na životě města/obce.
- Pomáhat při řešení problémů komunity informační podporou všech zainteresovaných stran.
- Posílit vztah lidí k místu, ve kterém žijí.
- Ve spolupráci s dalšími subjekty v komunitě koordinovaně rozvíjet kulturní, vzdělávací a volnočasové aktivity, které vycházejí ze skutečných potřeb komunity.
- Podporovat rozvoj potenciálu místa.

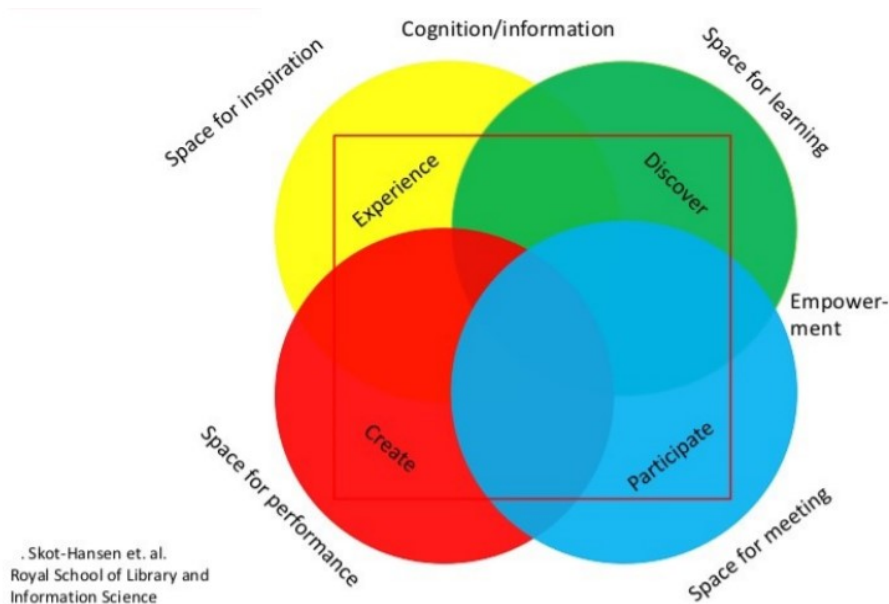
¹¹⁸ *EkonTech.cz* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.ekontech.cz/clanek/cesku-je-nejvetsi-hustota-knihoven-na-svete-klementinu-ta-nejkrasnejsi>

¹¹⁹ Informace o knihách a knihovnách z Moravy. *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno, 2016 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://duha.mzk.cz/sites/duha.mzk.cz/files/souboryredakce/Duha_2016_IV_sazba__05_online.pdf

Co konkrétně komunitní knihovny dělají? Například v Německu je běžné, že si zde mimo knih můžete půjčit i výtvarná díla, karnevalové kostýmy, společenské hry, a dokonce i pracovní nářadí. Proč nářadí? Když si někdo půjčí obraz, nebude si kupovat vrtačku, aby si ho mohl pověsit na zeď. Obrazy si půjčují např. lékaři, kteří je umísťují v čekárnách, aby tak zpříjemnili čekání pacientů. Časem obrazy obměňují, aby nezevšedněly.¹²⁰ Jiné knihovny, kde se vyskytuje různé národnostní složení obyvatel, pořádají jazykové kurzy k výuce tamního jazyka. Často v knihovnách pozorujeme setkávání matek, pro které se organizují výtvarné dílny, učí se zručnosti šití nebo technikám využívání odpadových materiálů. Knihovna by měla být velmi úzce spjatá s místem, ve kterém se nachází. Měla by spolupracovat s vedením obce a podílet se na veřejných aktivitách. Knihovny mohou pořádát veřejné brigády, uklízení odpadků, ze kterého mají prospěch všichni obyvatelé daného místa.

Budou-li knihovny nabízet tento typ služeb, tak budou mít v malých obcích své opodstatnění a potenciál.

Obrázek 6: Model moderní knihovny

Zdroj: http://web2.mlp.cz/dokumenty/knihovny_soucasnosti_2015.pdf

V souvislosti se zveřejněním nové strategie pro dánské veřejné knihovny (Role knihoven ve znalostní společnosti, 2010) tři vědci z Royal School of Library and

¹²⁰ Tamtéž.

Information Science v Kodani rozpracovali model moderní knihovny ve společnosti založený na znalostech a osobních zkušenostech. Tento model představuje platformu pro systémovou organizaci aktivit, které lze pořádat v prostorách knihoven. Čtyři druhy „prostorů“ definovaných v modelu vycházejí z potřeb jednotlivce účastnit se dění, objevovat, bavit se a tvořit. Obecně můžeme konstatovat, že zaměření činností probíhajících v budově knihovny se posouvá od fyzických médií k potřebám konkrétního klienta.¹²¹

7.2 Doplnková činnost

Zvláštností knihovny je, že pronájmy (dlouhodobé i krátkodobé) provozuje v rámci své hlavní činnosti, proto se doplňková činnost zdá nízká. Doplňkovou činnost může poskytovat i díky živnostenskému listu. Vyžádalo by si to ale další pracovní úvazky, protože v současnosti počet pracovníků opovídá množství práce, které knihovna zajišťuje. Organizace by mohla soustředit svou pozornost na služby jako poskytování software, poradenství v oblasti informačních technologií, zpracování dat a webové portály. Konkurence na těchto trzích je však dle mého názoru velká. Hospodářská činnost také nesmí narušit činnost hlavní, což by se současným stavem zaměstnanců v IT nebylo možné. Organizace by proto měla spíše hledat nové a atraktivní služby v rámci hlavní činnosti, aby nedošlo k poklesu návštěvnosti, ale naopak nárůstu.

Další možností by bylo zvýšení ceny plátěných tašek, jejichž prodej organizace v rámci své doplňkové činnosti již provozuje. Provozování e-shopu s prodejem se ukázalo jako ztrátová činnost, proto jsou tašky k dostání jen v knihovně za 40 Kč/ks – tedy přibližnou cenu nákladů. Toto opatření bych také nepovažovala za žádoucí. Tašky sice netvoří finanční zisk, přesto jejich užitek můžeme spatřit v reklamě, která je trvalá a zadarmo.

7.3 Zaměření na děti a mládež

Knihovna města Olomouce není v jednoduché situaci, když ve stejném městě působí další dvě velké knihovny – vědecká a univerzitní. Jednou z možností, jak zachovat nepostradatelnost knihovny, by mohlo být její zaměření na děti a mládež. Knihovna by se měla zaměřit na podporu čtenářské gramotnosti už od dětství. Mohla by úzce spolupracovat s učiteli, například při vytváření tzv. povinné četby a inovovat tyto seznamy

---

¹²¹ Knihovny současnosti 2015. *Sdružení knihoven ČR* [online]. Praha, 2015 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/dokumenty/knihovny_soucasnosti_2015.pdf

knih. Důležitou součástí výuky by měla být návštěva knihovny. Dalším zásadním krokem je propagace na sociálních sítích. Knihovna má svou facebookovou stránku i profil na Instagramu a je škoda, že se o tom málo ví. Jedním z lákadel by mohlo být plánované otevření moderního TechLab centra. Možnost vyzkoušet si práci s 3D tiskárnou nebo roboty totiž školy nenabízí. Děti a mládež by tímto způsobem přestaly knihovnu vnímat jako instituci, kde se půjčují pouze knížky, ale přinesla by jim zážitek, dovednosti a znalosti, které jinde těžko získají.

Mohlo by se stát, že se lidstvo přesune do tzv. virtuálního světa, kde všechno najdeme na internetu a knihovny nebudou potřeba. Myslíte si, že by mohly knihovny dokonce zaniknout? Podle mého názoru ne z jednoho prostého důvodu. Knihovny v současném moderním světě nejsou jen institucí, kde si půjčujete pouze knihy. Jsou především místem poskytující sociální interakci, místem, kde se lidé setkávají, diskutují, vzdělávají, místem, kam si chodí odpočinout, načerpat sílu, kde se cítí v bezpečí, získávají informace, přichází na jiné myšlenky a hlavně místem, kam se rádi vrací. Taková skutečná místa jsou opravdu potřeba, a i když stojí na „naší“ finanční podpoře, má smysl je chránit, pečovat o ně a stále je zlepšovat.

Závěr

Knihovny jsou financovány z veřejných rozpočtů, proto je nezbytné dlouhodobě sledovat jejich společenské a ekonomické přínosy, hodnotit jejich výkony a efektivitu jednotlivých služeb.

Teoretická část práce nám umožnila pochopit problematiku příspěvkových organizací. Nejdříve bylo ve stručnosti popsáno celé národní hospodářství, dále veřejný sektor a neziskové organizace. Důležitou částí byly zmíněné příspěvkové organizace, které jsou jedním z druhů neziskových organizací a slouží zejména k poskytování veřejně prospěšných služeb. Podrobně zde byl popsán způsob založení příspěvkové organizace, vysvětlena hlavní a doplňková činnost, způsoby hospodaření, vedení účetnictví, získávání prostředků, otázka majetku a zdaňovací povinnosti. V závěru této části jsme se věnovali teoretickému pochopení modifikované finanční analýzy, která je klíčová pro následující část práce.

V rámci praktické části je představena příspěvková organizace Knihovna města Olomouce, která je subjektem posouzení hospodaření. Čtenář je seznámen s jejím vznikem, organizační strukturou, aktivitami, funkcemi a způsoby financování.

Následná analýza nákladů a výnosů předkládá kladný hospodářský výsledek a také jasnou převahu hlavní činnosti nad doplňkovou, a to ve všech sledovaných letech 2015–2019. Konkrétní rozbor nákladů ukázal, že nejvíce nákladů je spotřebováno na mzdy (v roce 2018 mzdové náklady činily 44 % z celkových nákladů). Druhou nejvyšší nákladovou položkou je spotřeba materiálu. Rozbor výnosové stránky upozornil na fakt, že výnosy z transferů tvoří převážnou část celkových výnosů organizace (v roce 2018 to bylo 90 %). Vlastní výnosy organizace, kam patří příjmy od čtenářů, v roce 2018 tvořily 5 % z celkových výnosů.

Doplňková činnost, která byla v letech 2016 a 2017 tvořena službou mojeID, vynesla 3 300 a 12 800 Kč. V roce 2018 a 2019 byla činnost rozšířena o prodej plátěných tašek, která však, kvůli provozování e-shopu a nutnosti najmout nového pracovníka, byla ztrátová.

Modifikovaná finanční analýza prokázala hospodářskou stabilitu a vyrovnanost organizace. Celkové zhodnocení nám poskytla další část, díky níž jsme mohli vyhodnotit další kroky organizace k lepšímu poskytování veřejných služeb společnosti.

Návrhy na zlepšení hospodaření a jejich přínosy byly zvoleny s ohledem na možnosti příspěvkové organizace. Ta má povoleny pouze činnosti, které jsou stanoveny ve

zřizovací listině jako hlavní a doplňkové. Organizace je striktně musí dodržovat a nemá mnoho možností, jak zlepšit svoje hospodaření. Klíčovým doporučením je zvýšení podílu vlastních výnosů na celkovém hospodaření organizace. Toho lze dosáhnout zlepšením poskytovaných služeb, a tím pádem zvýšením návštěvnosti. Byl představen koncept komunitních knihoven, jejichž poskytované služby by se odvíjely od aktuálních potřeb tamních obyvatel a daného místa. Pokud mají mít pobočky v městských částech smysl, musí jít s dobou, stále se rozvíjet, zlepšovat nabízené služby, zkoumat společnost v okruhu své působnosti a být místem, kam se lidé rádi vrací. Dále navrhuji více se zaměřit na středoškolskou mládež, zejm. komunikaci se středními školami, zbudování moderního TechLab centra, propagaci na sociálních sítích.

Díky zpracování této diplomové práce jsem měla možnost více nahlédnout do oblasti neziskových organizací a jejich zvláštností. Bylo zajímavé sledovat pětiletý vývoj hospodaření příspěvkové organizace – Knihovny města Olomouce, která bezpochyby přispívá k vytváření a zlepšení veřejného života ve městě.

Summary

Libraries are funded from public budgets. Therefore, it is necessary to monitor their social and economic benefits in the long term, evaluate their performance and the effectiveness of individual services.

The issues of contributory organizations are presented in the theoretical part. First, the entire national economy was briefly described, followed by the description of the public sector and non-profit organizations. An important part was the contributory organizations, which are one of the types of the non-profit organizations and serve mainly to provide public benefit services. The method of establishing a contributory organization was described in detail, the main and additional activities. Methods of management, bookkeeping, fundraising, the issue of property and tax obligations were explained. The end of this part deals with the theoretical understanding of modified financial analysis, which is key to the following parts of the work.

The contributory organization the Olomouc City Library is presented as a subject of management assessment within the practical part. The reader is acquainted with origin, structure, activities, functions and financing of the organization.

The subsequent cost-benefit analysis presents a positive economic result as well as a clear predominance of the main activity over the ancillary activity in all monitored years 2015–2019. Most cost are spent on wages as was shown in specific cost analysis (wage costs accounted for 44% of total costs in 2018). The second highest cost item is a material consumption. The analysis of the revenue side drew attention to the fact that revenues from transfers make up most of the organization's total revenues (it was 90% in year 2018). The organization's own revenues, which include revenues from readers, accounted for 5% of total revenues in 2018.

Additional activities consisted of the mojeID service generated CZK 3,300 in 2016 and CZK 12,800 in 2017. The activity was expanded by a sale of canvas bags in 2018 and 2019. The sale of canvas bags was loss-making, due to the operation of the e-shop and the need to hire a new employee.

The economic stability and balance of the organization was proved in the modified financial analysis. The overall evaluation was provided by another part, thanks to which we were able to evaluate further steps of the organization to provide better public services. Suggestions for improving management and their benefits were chosen with respect to the possibilities of the contributory organization.

Only the activities specified in the establishment deed as the main and supplementary are permitted. The organization must strictly follow the establishment deed and does not have many options to improve its management. The key recommendation is to increase the share of own revenues in the overall management of the organization. This can be achieved by improving the services provided, and thus increasing the traffic. The concept of community libraries was introduced, the services provided would be based on the current needs of the local population and the given place. Branches in the city districts must keep up with the times, develop themselves, improve the services, research society within their reach and be a place where people like to return in order to make sense. I also propose to focus on children and youth through better communication with schools, organizing excursions, building a modern TechLab center and promotion on social networks.

I had the opportunity to gain more insight into the area of non-profit organizations and their peculiarities, thanks to the elaboration of this diploma thesis. It was interesting to follow the five-year development of the financial organization of the contributory organization - the Olomouc City Library, which undoubtedly contributes to the creation and improvement of public life in the city.

Seznam pramenů a literatury

Monografie

HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Veřejné finance: vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-577-2

HALÁSEK, Dušan. *Veřejná ekonomika*. Vyd. 2., přepracované. Opava: Optys, 2007. ISBN 978-80-85819-60-1.

HOŠÁKOVÁ, Andrea a Milan LANG. *Účetnictví, daň z příjmů a daň silniční v příspěvkových organizacích: (včetně účetních příkladů)*. Ostrava: EconomPress, 2018. ISBN 978-80-907152-0-2.

KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2.

LUKÁŠKOVÁ, Eva a Libor NEDOROST. *Veřejná ekonomika II.: financování vybraných odvětví veřejného sektoru*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. ISBN 978-80-7318-954-9.

MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku ...: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy*. Olomouc: ANAG, 2009-. Účetnictví.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

POSPÍŠIL, Richard. *Veřejná ekonomika*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2012. Ekonomie a ekonomika. ISBN 978-80-7455-002-7.

STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9.

STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998. Ekonomie. ISBN 80-7226-112-6. Viz REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5.

OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4.

TETŘEVOVÁ, Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-79-5.

VODÁKOVÁ, Jana. *Nástroje ekonomického řízení ve veřejném sektoru*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-324-1.

VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. Series on advanced economic issues, Faculty of Economics, VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-4028-4.

Interní dokumenty

Knihovna města Olomouce. 2015-2019. Účetní výkazy – rozvaha, výkaz zisku a ztráty. Olomouc.

Online zdroje

Knihovna města Olomouce. 2020 [online]. [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz>

Zřizovací listina Knihovny města Olomouce. *Knihovna města Olomouce* [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: http://www.kmol.cz/wp-content/uploads/2018/03/zrizovaci_listina_knihovny_mesta_olomouce.pdf

Knihovna města Olomouce [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://www.kmol.cz/knihovna/dokumenty/vyrocnizpravy/>

Gramopárty aneb sdílená radost. *Místní kultura* [online]. Praha [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/gramoparty-aneb-sdilenaradost>

Ze staré kotelny bude knihovna. *Statutární město Olomouc* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/24657>

Final Report - Cross-European Library Impact [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/22718/Final%20Report%20-%20Cross-European%20Library%20Impact.pdf?sequence=1>

EkonTech.cz [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.ekontech.cz/clanek/cesku-je-nejvetsi-hustota-knihoven-na-svete-klementinu-ta-nejkrasnejsi>

Informace o knihách a knihovnách z Moravy. *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno, 2016 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://duha.mzk.cz/sites/duha.mzk.cz/files/soubory-redakce/Duha_2016_IV_sazba__05_online.pdf

Knihovny současnosti 2015. *Sdružení knihoven ČR* [online]. Praha, 2015 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/dokumenty/knihovny_soucasnosti_2015.pdf

Legislativní dokumenty

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění (§18)

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. velká rozpočtová pravidla) a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (tzv. malá rozpočtová pravidla).

Seznam zkratek

HČ – hlavní činnost

DČ – doplňková činnost = hospodářská činnost

KMOL – Knihovna města Olomouce

FKSP- Fond kulturních a sociálních potřeb

VISK- Vzdělávací institut středočeského kraje

RFID- Radio Frequency Identification = identifikace na rádiové frekvenci

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Obrázek 1: Členění národního hospodářství podle principu financování.....	8
Obrázek 2: Členění národního hospodářství podle Pestoffa.....	10
Obrázek 3: Logo knihovny města Olomouce.....	36
Obrázek 4: Organizační struktura Knihovny města Olomouce.....	38
Obrázek 5: Počet knihoven na 10 000 obyvatel ve vybraných státech.....	77
Obrázek 6: Model moderní knihovny.....	78
Tabulka 1: Charakteristika organizací vyskytujících se v sektorech definovaných Pestoffem.....	11
Tabulka 2: Přehled právních norem upravujících druhy neziskových organizací.....	17
Tabulka 3: Počet příspěvkových organizací celkem v jednotlivých krajích.....	21
Tabulka 4: Příspěvkové organizace v oblasti knihoven, archivů, muzeí a jiných zařízení dle krajů.....	22
Tabulka 5: Doby pro uložení účetních písemností.....	29
Tabulka 6: Přehled výpůjční činnosti za jednotlivé roky.....	43
Tabulka 7: Čerpání finančních prostředků na nákup knihovního fondu.....	47
Tabulka 8: Celkový přírůstek a úbytek knihovního fondu.....	47
Tabulka 9: Zdroje financování KMOL.....	49
Tabulka 10: Přehled stavu na účtech peněžních fondů v letech 2015-2019.....	49
Tabulka 11: Náklady hlavní a doplňkové činnosti.....	52
Tabulka 12: Výnosy hlavní a doplňkové činnosti.....	52

Tabulka 13: Celkový hospodářský výsledek organizace.....	53
Tabulka 14: Náklady hlavní činnosti organizace.....	53
Tabulka 15: Náklady doplňkové činnosti organizace.....	57
Tabulka 16: Výnosy hlavní činnosti organizace.....	58
Tabulka 17: Výnosy doplňkové činnosti organizace.....	61
Tabulka 18: Autarkie hlavní činnosti na bázi výnosů a nákladů.....	63
Tabulka 19: Výpočet rentability nákladů doplňkové činnosti.....	64
Tabulka 20: Výpočet okamžité likvidity organizace.....	65
Tabulka 21: Výpočet pohotové likvidity organizace.....	66
Tabulka 22: Výpočet čistého pracovního kapitálu.....	67
Tabulka 23: Výpočet vázanosti fixních aktiv na výnosech.....	68
Tabulka 24: Výpočet míry finanční nezávislosti.....	70
Tabulka 25: Výpočet míry věřitelského rizika.....	71
Graf 1: Vývoj čtenářských návštěv v letech 2014-2019.....	43
Graf 2: Vývoj registrovaných čtenářů v letech 2014-2019.....	44
Graf 3: Vývoj výpůjček v letech 2014-2019.....	44
Graf 4: Vývoj internetových návštěv v letech 2014-2019.....	45
Graf 5: Celkové náklady a výnosy organizace.....	53
Graf 6: Struktura nákladů hlavní činnosti pro rok 2018.....	56
Graf 7: Struktura výnosů hlavní činnosti pro rok 2018.....	61

Graf 8: Přehled vývoje autarkie na výnosově nákladové bázi.....	64
Graf 9: Vývoj pohotové a okamžité likvidity.....	67
Graf 10: Vývoj čistého pracovního kapitálu.....	68
Graf 11: Vývoj míry vázanosti fixních aktiv na výnosech.....	69
Graf 12: Vývoj míry finanční nezávislosti.....	70
Graf 13: Vývoj míry věřitelského rizika.....	71
Graf 14: Celková pasiva organizace.....	72

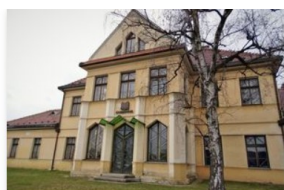
Seznam příloh

Příloha 1: Pobočky Knihovny města Olomouce

Příloha 2: Cenník Knihovny města Olomouce

Příloha 1: Pobočky Knihovny města Olomouce

Městské pobočky

Pobočka Brněnská

Pobočka Holice

Pobočka Jungmannova

Pobočka Neředín

Pobočka Nové Sady

Pobočka Tabulový Vrch

Pobočky knihovny v městských částech Olomouce

Droždín

Chomoutov

Lošov

Nedvězí

Radíkov

Slavonín

Sv. Kopeček

Tyneček

Zdroj: <http://www.kmol.cz/knihovna/pobocky/>

Příloha 2: Cenník Knihovny města Olomouce

CENÍK KMOL

(příloha Knihovního řádu Knihovny města Olomouce)

Registrační poplatek (na 1 rok)	
právnícké osoby	300 Kč
dospělí uživatelé	100 Kč
děti, studenti (do 26 let), starobní důchodci, plně invalidní důchodci a držitelé průkazu ZTP	50 Kč
držitelé průkazu ZTP/P	zdarma
jednorázová výpůjčka (1 knihovní jednotka)	40 Kč
dospělí uživatelé v knihovnách v městských částech	50 Kč
děti, studenti (do 26 let), starobní důchodci, plně invalidní důchodci a držitelé průkazu ZTP v knihovnách v městských částech	25 Kč
Poplatky za speciální služby	
rezervace knihovních jednotek - poštou	19 Kč
rezervace knihovních jednotek – e-mail, SMS	4 Kč
meziknihovní výpůjční služba	poštovné (do 100 Kč)
vystavení nového průkazu (ztráta nebo zničení)	10 Kč
obsluha bez předložení průkazu uživatele	5 Kč
tisk jedné strany výpisu z databáze	2 Kč
Poplatky oddělení hudby a umění	
CD – výpůjčka (výpůjční lhůta 14 dní)	25 Kč
dvojkomplet CD	35 Kč
za další CD v kompletu	+10 Kč, nejvýše však 100 Kč
Vratné kauce	
elektronická čtečka	1 000 Kč
Poplatky z prodlení	
Na překročení výpůjční lhůty nemusí knihovna uživatele písemně upozorňovat. Vybírání poplatků začíná dnem, jenž následuje po uplynutí výpůjční lhůty.	
po uplynutí výpůjční lhůty 28 dnů – u knih a hudebnin poplatek	5 Kč
po uplynutí výpůjční lhůty 14 dnů – u časopisů, gram. desek a CD poplatek	5 Kč
po uplynutí dalších 14 dnů, písemně nebo elektronicky I. upomínka	50 Kč
po uplynutí dalších 14 dnů, písemně nebo elektronicky II. upomínka	100 Kč
po uplynutí dalších 14 dnů, písemně III. upomínka	200 Kč
Speciální poplatek z prodlení u elektronické čtečky za každý započatý den	30 Kč
Náhrady	
knihy, hudebniny:	1. stejná kniha, hudebnina + 30 Kč za zpracování 2. peněžní náhrada dle kalkulace KMOL
časopisy, brožury, CD:	1. stejný časopis, brožura, CD + 10 Kč za zpracování 2. peněžní náhrada dle kalkulace KMOL
poškození čárkového kódu	10 Kč
Kopírování a tisk	
stránka formátu A 4 jednostranná	1 Kč
A 4 oboustranná	2 Kč
A 3 jednostranná	2 Kč
A 3 oboustranná	4 Kč
tisk černobílý	1 Kč
tisk barevný	4 Kč
rezervace místa v Internetovém centru (maximálně 2 hodiny)	20 Kč/h

28.5. 2018

RNDr. Lenka Prucková
ředitelka KMOL